

10.

R A S A A Š K I N Y T Ė

Filosofija vaikams

Užduočių knyga pradinukams

R A S A A Š K I N Y T Ė

Filosofija vaikams

Užduočių knyga pradinukams

R A S A   A Š K I N Y T Ė

Filosofija vaikams

Užduočių knyga pradinukams

VILNIUS

UDK 1(076)

Aš-13

LR švietimo ir mokslo ministerijos Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo ekspertų komisija pritaria knygos „Filosofija vaikams“ leidybai, vertindama ją už vertingą medžiagą ir idėjas, kurias pedagogai galėtų integruoti į bendrąjį pradinio ugdymo procesą.

Autorė dėkoja:

leidyklai „Tyto alba“ – už pagalbą leidžiant programos *Filosofija vaikams* knygas,

Montclair valstybinio universiteto (JAV) profesoriui Mathew Lipmanui – už idėjas ir už tai, kad jis yra.

ISBN 9986-16-285-8

© Rasa Aškinytė, 2003

© Ilona Kukenytė, dizainas, 2003

© Tadas Grybauskas, piešiniai, 2003

© „Tyto alba“, 2003

Turinys

1 dalis. KOSTAS IR JEIGU. Galimybės	7
2 dalis. KOSTAS IR TODĖL. Priežastys ir padariniai	15
3 dalis. KOSTAS IR TIN. Susikalbėjimas	33
4 dalis. KOSTAS IR VĖŽLYS. Panašumai ir skirtumai	51
5 dalis. KOSTAS, TAIP IR NE TAIP. Priešingos reikšmės žodžiai	67
6 dalis. KOSTAS IR AKYS. Lyginimas ir santykiškumas	83
7 dalis. KOSTAS IR OBUOLYS. Faktai ir nuomonės	97
8 dalis. KOSTAS IR BEGEMOTAS. Klausinėjimas	111
9 dalis. KOSTAS, PLAUKAI IR MINTYS. Dalis ir visuma	125
10 dalis. KOSTAS IR BAIMĖ. Jausmai ir emocijos	145
11 dalis. KOSTAS IR SAPNAI. Paslaptys ir keistenybės	163

D A L I S

KOSTAS IR JEIGU

G a l i m y b ė s

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR JEIGU

Šiandien Kosto gimtadienis. Kostui sukanka šešeri.

Kostas sako:

- Jeigu vaikai nešvęstų gimtadienių, jie neužaugtų.
- Jeigu vaikai nevalgytų saldainių, saldainiai valgytų vaikus.
- Jeigu vaikai nesapnuotų, jų sapnus susapnuotų drambliai.
- Jeigu vaikai negalvotų, jie pamestų galvas.
- Jeigu vaikai mokėtų skraidyti, gandrams nereikėtų jų atnešti.
- Jeigu namai būtų apvalūs, mamos negalėtų pastatyti savo vaikų į kampa.

Kostas sako:

- Gražus žodis „jeigu“. Noriu, kad mano vardas būtų Jeigu.
- Aš – ne Kostas. Aš – Jeigu.
- Tada iš palovio išlindo JEIGU ir sako:
- Aš esu JEIGU. O tu esi Kostas.

Nupiešk istorijos veikėjus:

Čia nupiešk Kostą.

Čia nupiešk Jeigu.

Čia nupiešk kokį nors istorijos įvykį.

Parašyk, ką čia nupiešei.

.....

Čia **nupiešk** kokį nors gamtos reiškinį.

A large, empty rectangular area with a dashed red border, intended for drawing a natural phenomenon.

Parašyk, ką čia nupiešei.

Two horizontal dotted lines, intended for writing a description of the drawing.

Perskaityk legendą:

Kartą Romos imperatorius atsiuntė Lakonijos šalies karaliui laišką. Tame laiške buvo parašyta:

„Mes ruošiamės užkariauti jūsų šalį. Ir jeigu mes ją užkariausime, mano armija sumuš tavo armiją, mes pasigrobsime visas jūsų brangenybes ir turtus, sudeginsime jūsų kaimus, sugriausime jūsų miestus. Jeigu mes užkariausime jūsų šalį, tai papjausime ir išsivesime visus jūsų gyvulius, pagrobsime gražiausias jūsų merginas, vergais paversime stipriausius jūsų vyrus“.

Lakonijos šalies karalius perskaitė šį laišką, pasvarstė ir parašė Romos imperatoriui atsakymą.

O tame atsakyme tebuvo vienas žodis. Kaip manai – koks?

Čia **nupiešk** Lakonijos šalies karaliaus laišką ir **įrašyk** tą žodį.

Atsakymą žr. 14 psl.

Nupiešk, kas atsitiktų, jeigu vanduo jūroje pavirstų uogiene.

Sugalvok kuo daugiau uždavinių, kad atsakymas būtų 10.

$$0 + 10 = 10$$

$$11 - 1 = 10$$

$$1 + 9 = 10$$

$$\dots - \dots = 10$$

$$\dots + \dots = 10$$

$$\dots - \dots = 10$$

$$\dots + \dots = 10$$

$$\dots - \dots = 10$$

$$\dots + \dots = 10$$

$$\dots - \dots = 10$$

$$\dots + \dots = 10$$

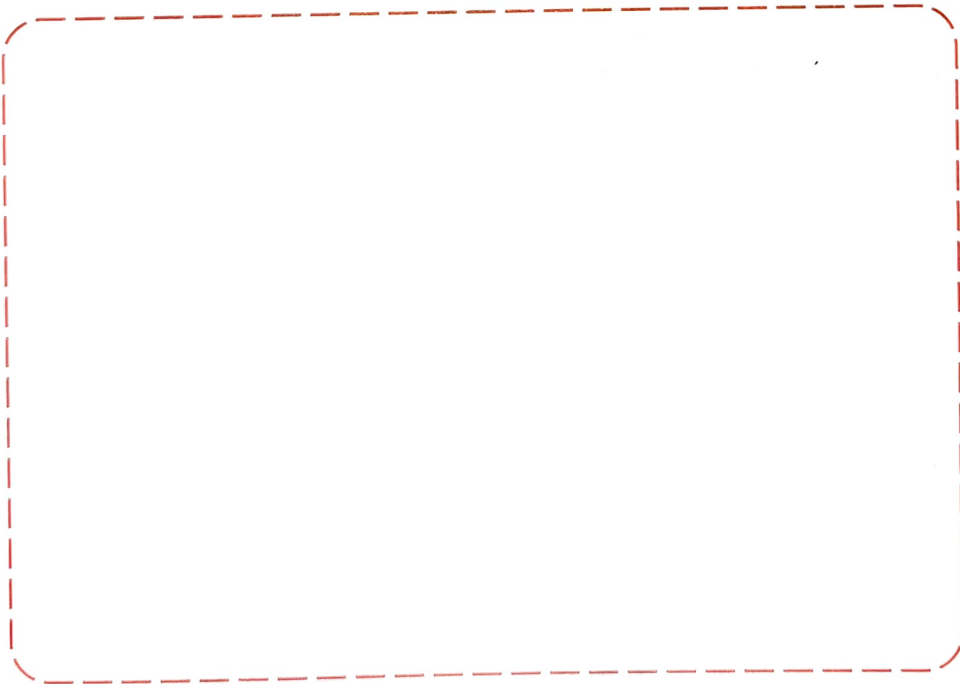
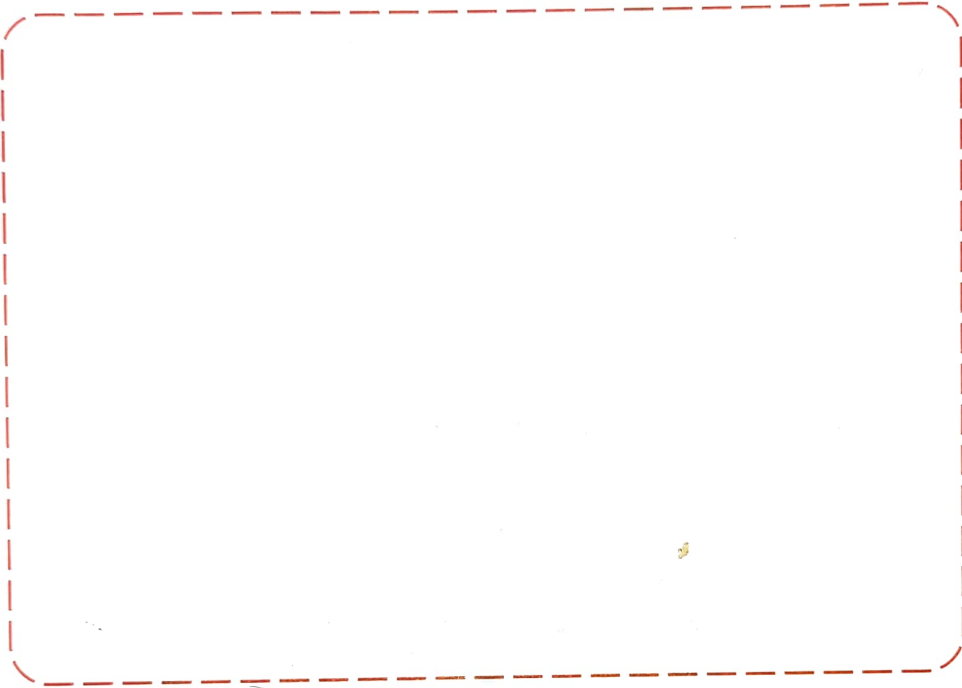
$$\dots - \dots = 10$$

$$\dots + \dots = 10$$

$$\dots - \dots = 10$$

Gali būti ar atsitikti gausybė dalykų. Tačiau yra ir tokių dalykų, kurie negali niekada įvykti ar atsitikti. Pagalvok ir nupiešk tai, ko niekada negali būti.

**Sugalvok tokių uždavinių,
kurių negalima išspręsti.**

$$2 - 6 = \dots$$

$$2 + 2 - 6 = \dots$$

$$\dots - \dots = \dots$$

$$\dots + \dots - \dots = \dots$$

$$\dots - \dots = \dots$$

$$\dots + \dots - \dots = \dots$$

$$\dots = \dots$$

$$\dots = \dots$$

$$\dots = \dots$$

$$\dots = \dots$$

$$\dots = \dots$$

Užduoties, pateiktos 11 psl., atsakymas: *jeigu.*

D A L I S

KOSTAS IR TODĖL

Priežastys ir padariniai

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR TODĖL

Todėl Kostas ir buvo toks piktas, kad visą dieną nesisekė.

Ryte Kostas prarijo obuolio sėklą, todėl dabar bijojo, kad pilve gali išaugti medis.

Apsivilko išvirkščią megztinį, todėl dabar nebegalėjo suprasti, kuri megztinio pusė geroji, o kuri – išvirkščioji.

Į darželį Kostas ėjo atbulas, todėl visą laiką reikėjo mamos klausinėti, kas yra priekyje.

Pamiršo iš namų pasiimti mašinėlę, todėl visą dieną reikėjo žaisti su lėlėmis.

Kieme Kostas nugriuvo ant skruzdėlyno ir jį sugriovė, todėl visą dieną bijojo, kad skruzdės užpyks ir sugriaus jo namus.

Eidamas iš darželio namo, užmiršo, kur eina, todėl reikėjo grįžti į darželį ir paklausti auklėtojos.

Eidamas miegoti Kostas pagalvę pasidėjo ne po galva, o po kojomis, todėl ilgai negalėjo užmigti.

Liūdna buvo visa diena, todėl ir sapnus Kostas sapnavo liūdnius.

Perskaitęs istoriją pasakyk, kodėl Kostas sapnavo liūdnius sapnus.

Nupiešk, ką sapnavo Kostas.

A large, empty rectangular box with a dashed red border, intended for drawing a dream.

Parašyk, kodėl tu nupiešei būtent tokį Kosto sapną.

.....

.....

.....

Perskaityk pasakėčią:

VARLĖ IR JAUTIS

Vieną dieną pievoje ganėsi Jautis. Jis buvo didelis, storas ir labai stiprus.

Kaip tyčia, tą dieną pro šalį šokavo Varlė. Ji žiūrėjo į Jautį, žiūrėjo ir sako:

– Žinai, Jauti, jei aš norėčiau, tikrai galėčiau būti tokia didelė kaip tu. Varlė atsitūpė pievoje ir pradėjo pūstis. Pūtėsi vis labiau ir labiau, labiau ir labiau.

O Jautis ramiai rupšnojo žolę ir žiūrėjo, kas bus.

Varlė vis pūtėsi. Vis storėjo ir didėjo. Tik staiga „pokšt“ ir sprogo. Net Jautis išsigando.

Pagalvok, kodėl Varlė sprogo.

Sugalvok šitai istorijai kitą, įdomesnę, pavadinimą ir **užrašyk** jį viršuje, kur pažymėta ...

O gal gali sugalvoti keletą visai skirtingų pavadinimų? Užrašyk ir juos.

.....

.....

.....

Visus įvykius sukelia kokios nors priežastys. **Pagalvok**, ar paveikslėliuose nurodytos priežastys galėjo sukelti tokius padarinius. **Išrink**, kuris atsakymas tau atrodo teisingas, ir **pažymėk** jį pliusu (+).

1. Mama užpyko ant Jono.

Ar galėjo mama užpykti ant Jono todėl, kad:

a) Jonas žaidė su degtukais;

b) Jonas išnešė šiukšles;

c) Jonas sukarpė mamos suknelę;

d) debesys plaukė labai lėtai;

e) Jonas skaitė knygą;

f) Jonas susimušė su broliu.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

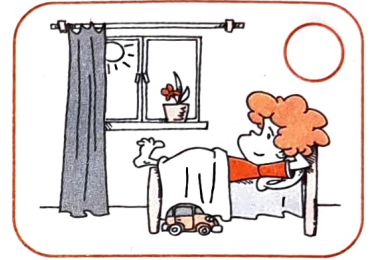

2. Gatvė buvo šlapia.

Ar galėjo gatvė būti šlapia todėl, kad:

a) lijo lietus;

b) Jonas gulėjo lovoje;

c) Jonas išmetė pilną limonado butelį ir šis sudužo;

d) Jonas susipyko su mama;

e) Jono mama kepė tortą;

f) buvo pavasaris, ir tirpo sniegas.

3. Jonas pametė savo mėgstamiausią mašinėlę.
Ar galėjo Jonas pamesti savo mašinėlę todėl, kad:

a) eidamas namo
neužsisegė kuprinės;

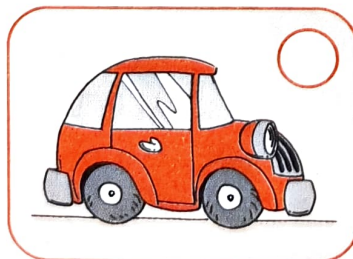
b) buvo pavasaris,
ir tirpo sniegas;

c) jis niekada nesaugojo
savo daiktų;

d) jam patiko žaisti
su mašinėlėmis;

e) mašinėlė buvo
oranžinės spalvos;

f) jis visą dieną
buvo išsiblaškęs.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

4. Sulūžo Jono lova.

Ar galėjo Jono lova sulūžti todėl, kad:

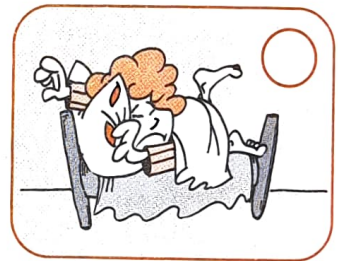
a) Jonas ant jos šokinėdavo,
nors mama ir draudė;

b) Jono mama kepė tortą;

c) lova buvo labai sena, dar Jono
močiutė joje miegodavo;

d) Jonas sapnavo baisų sapną;

e) lijo lietus;

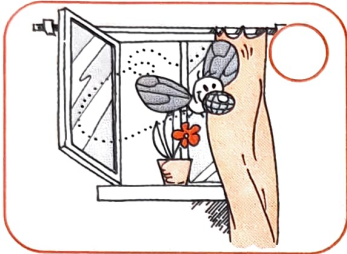

f) šuo nugraužė lovos koją.

5. Į Jono kambarį įskrido musė.

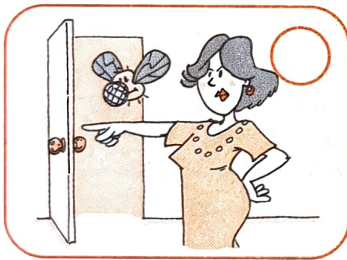
Ar galėjo musė į Jono kambarį įskristi todėl, kad:

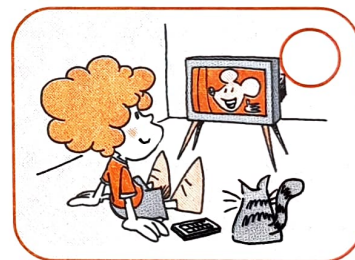
a) Jonas paliko atidarytą langą;

b) šuo nugraužė lovos koją;

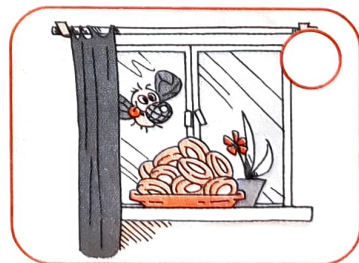
c) mama vaikė muses iš kitų kambarių,
ir Jono kambarys buvo vienintelė vieta,
kur musė galėjo pasislėpti;

d) Jonas žiūrėjo televizorių;

e) Jonas susipyko su mama;

f) ant palangės buvo padėta
daug skanių sausainių.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

6. Jonui skaudėjo pilvą.
Ar galėjo Jonui skaudėti pilvą todėl, kad:

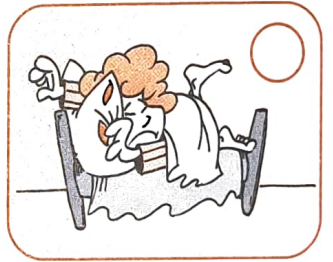
a) jis prisivalgė silkės su uogiene;

b) buvo pavasaris, ir tirpo sniegas;

c) Jonas išgėrė labai daug limonado;

d) Jonas sapnavo blogą sapną;

e) šuo nugraužė lovos koją;

f) kotletai, kuriuos vakar valgė Jonas, buvo sugedę.

Perskaityk istoriją:

1. Linas gyveno dideliame ir gražiame mieste. Tačiau prie pat jų namo buvo labai plati gatvė, kuria važiavo ir važiavo tūkstančiai mašinų. Todėl visą laiką labai dvokė, tik Linas nežinojo, kuo.

Linas sako:

– Nieko čia tokio, kad taip dvokia. Kam nepatinka, tas gali nekvėpuoti. Be to, kartais nuo mašinų dūmų susidaro toks rūkas, kad net pačių mašinų nematyti.

2. Kartą Linas su tėvais nuvažiavo prie ežero. Norėjo pabėgioti, bet kiek bėgo, vis užkliūdavo už tuščio limonado butelio ir pargriūdavo. Kai atsistodavo, būdavo aplipęs saldinių popieriukais.

Linas nutarė prisėsti ir ramiai pasėdėti, bet nebuvo kur. Visur mėtėsi nešvarūs popieriai ir maišeliai nuo traškučių. O dar besišvalgydamas užlipo ant stiklo ir įsipjovė koją.

Linas sako:

– Nieko čia tokio, kad miškas toks nešvarus. Dar geriau – nereikia net savo kamuolio atsivežti. Gali tuščius butelius paspardyti. Ir puošti atvažiuojant į mišką nereikia – prilips saldinio popieriukas ir būsi pasipuošęs. Kuo tų popieriukų daugiau prilips, tuo gražiau atrodysi. Nieko čia tokio, kad nėra net kur atsisėsti – aš jaunas, galiu ir pastovėti. Pasėdėsiu namie. Ir kad įsipjoviau, nieko baisaus – mama sutvarstys ir bus gerai. Juk fabrikai ir gamina tvarsčius, kad žmonės įsipjautų ir susitvarstyti.

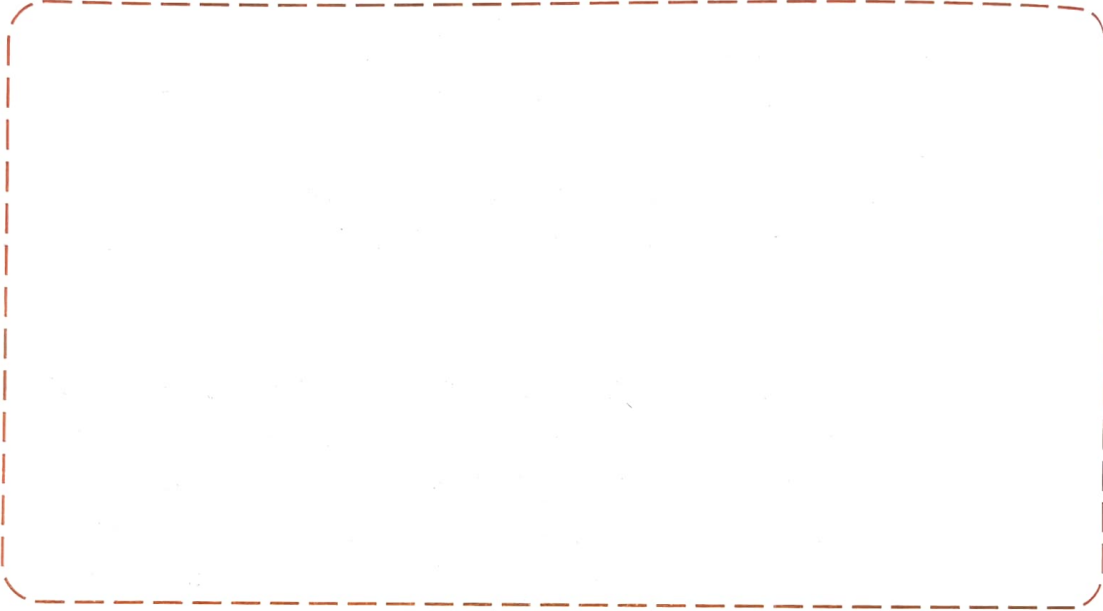
3. Linas nutarė išsimaudyti. Bet vanduo buvo toks purvinas, kad Linas ne nusiprausė, o dar labiau išsitepė, ir iš vandens išlipo purvinesnis, negu buvo įlipęs.

– Nieko čia tokio, kad besimaudydamas ežere išsitepiau, – sako Linas, – tam žmonės ir sukūrė vonias bei muilą. Grįšiu namo ir nusiprausiu.

Nupiešk tokį nešvarų miestą, mišką ir ežerą, kokie pavaizduoti istorijoje, ir Liną toje aplinkoje.

Nupiešk tą patį miestą, mišką ir ežerą, tik švarius. Ir, žinoma, Liną, tik dabar jau gražioje, švarioje aplinkoje.

Įsivaizduok, kad tu patenki į čia aprašytas situacijas. Kas gali atsitikti, jei tu taip pasielgsi? Jei taip gali atsitikti, žymėk pliusu (+), jei negali – minusu (-).

1. Tu kieme mėtei akmenis ir netyčia išmušei senos močiutės namo langą. Kas bus toliau:

a) mama tave pagirs ir nupirks šokoladą;

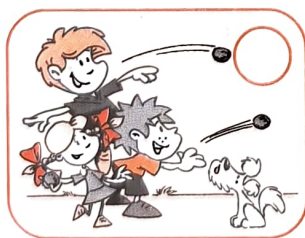
b) tavo tėvai turės įstiklinti močiutei langą;

c) mama tave nubaus;

d) močiutė tau padėkos;

e) kiemo vaikai, pamatę, koks tai puikus žaidimas, taip pat ims mėtyti akmenis į langus;

f) mama lieps atiduoti savo sutaupytus pinigus ir nupirks močiutei naują langą?

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

**2. Tu niekam neleidi pažaisti su savo žaislais.
Kas gali atsitikti:**

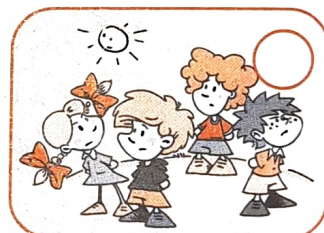
a) visi kiemo vaikai norės su tavimi draugauti;

b) tu turėsi daug gražių ir nesulaužytų žaislų;

c) kiti vaikai tau neduos savo žaislų;

d) kiemo vaikai nenorės su tavimi draugauti;

e) tavo žaislai iš liūdesio pasidarys negražūs ir nebenorės su tavimi žaisti?

3. Tu pažadi tėtėi, kad grįši iš kiemo namo, kai languose užsidegs šviesos, bet tau įdomu žaisti kieme ir tu neini namo. Kas gali atsitikti:

a) tu ilgai ir smagiai žaisi lauke;

b) tave gali pagrobti negeri žmonės;

c) tėtė daugiau neišleis tavęs į kiemą;

d) kai grįši, tėtė tave pagirs;

e) tėtė daugiau netikės jokiais tavo pažadais?

Įsivaizduok, kad tu patenki į čia aprašytas situacijas. Dabar tu pats turi nupiešti ir parašyti, kas gali atsitikti, jei šitaip pasielgsi.

1. Mama nenupirko tau naujų žaislų. Tu užpykai ir pasakei mamai, kad jos visiškai nemyli. Kas gali atsitikti?

a) .....

.....

.....

b) .....

.....

.....

c) .....

.....

.....

2. Tu labai norėjai turėti žiurkėną, todėl mama tau jį nupirko. O dabar tu niekada nepadedi mamai tvarkyti narvelio ir prižiūrėti žiurkėno. Kas gali atsitikti?

Empty dashed-line box for writing answer a).

a) .....

.....

.....

Empty dashed-line box for writing answer b).

b) .....

.....

.....

Empty dashed-line box for writing answer c).

c) .....

.....

.....

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

3. Kieme vyresnis berniukas visiems vaikams siūlo paragauti keistų saldainių, panašių į tabletes. Tas berniukas sako, kad saldainiai yra labai skanūs. Kas gali atsitikti, jei tu paragausi tų keistų saldainių?

Empty dashed-line box for writing the answer to question a).

a) .....

.....

.....

Empty dashed-line box for writing the answer to question b).

b) .....

.....

.....

Empty dashed-line box for writing the answer to question c).

c) .....

.....

.....

D A L I S

KOSTAS IR TIN

S u s i k a l b ė j i m a s

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR TIN

Kostas pabudo anksti ryte ir pagalvojo:

„Kur dingio mano TIN?“

Kostas atsikėlė ir išėjo ieškoti TIN.

Kostas sutiko Bitę ir klausia:

– Bite, gal tu matei mano TIN?

Bitė sako Kostui:

– Niekada gyvenime nesu mačiusi jokio TIN.

Kostas sutiko Vilką ir klausia:

– Vilke, gal tu matei mano TIN?

Vilkas sako Kostui:

– TIN mačiau, tik kažin ar jis buvo tavo.

Kostas sutiko Mamą ir klausia:

– Mama, gal tu matei mano TIN?

Mama sako Kostui:

– Taip, aš jį ką tik suvalgiau.

O gal tu matei Kosto TIN? Jei matei,
tai **nupiešk**, kur TIN buvo ir kaip jis atrodė.

A large, empty rectangular box with a dashed red border, intended for drawing or sketching.

Kiekviena kalba turi raidyną. Pavyzdžiui:

Lietuvių kalbos raidės:

A Ȧ B C Č D E Ė
 È F G H I Į Y J
 K L M N O P R S
 Š T U Ū ū V Z Ž

Rusų kalbos raidės:

А Б В Г Д Е Ж З
 И Й К Л М Н О П
 Р С Т У Ф Х Ц Ч
 Ш Щ Ъ Ы Ь Э Ю Я

Graikų kalbos raidės:

Α Β Χ Δ Ε Φ Γ Η
 Ι Ϝ Κ Λ Μ Ν Ο Π
 ϒ Ρ Σ Τ Υ η Ω Ξ
 Ψ Ζ

Sirų kalbos raidės:**Tu sukurk savo raides:**

A ..... B ..... C ..... Č ..... D ..... E ..... Ė .....
 F ..... G ..... H ..... I ..... Y ..... J ..... K .....
 L ..... M ..... N ..... O ..... P ..... R ..... S .....
 Š ..... T ..... U ..... Ū ..... V ..... Z ..... Ž .....

Užrašyk savo vardą raidėmis, kurias sukūrei:

.....

Paprašyk draugės ar draugo, kad užrašytų tavo vardą tomis raidėmis, kurias ji/jis sukūrė:

.....

Skaiciai taip pat gali būti užrašomi įvairiais skaitmenimis. Pavyzdžiui:

Arabų skaitmenys:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Romėnų skaitmenys:

I II III IV V VI VII VIII IX X

Majų skaitmenys:

• •• ••• •••• ——— • ——— •• ——— •••• ———

Tu sukurk savo skaitmenis:

1 ..... 2 ..... 3 ..... 4 ..... 5 .....
6 ..... 7 ..... 8 ..... 9 ..... 10 .....

Užrašyk šiuos uždavinius skaičiais, kuriuos sukūrei.
Paprašyk draugės ar draugo, kad užrašytų uždavinius
 tais skaičiais, kuriuos ji/jis sukūrė.

$$6 + 3 = 9$$

Tavo skaičiai: ..... + ... = ...

Draugo skaičiai: ..... + ... = ...

$$4 + 1 + 2 = 7$$

Tavo skaičiai: ..... + ... + ... = ...

Draugo skaičiai: ..... + ... + ... = ...

$$10 - 5 - 2 = 3$$

Tavo skaičiai: ..... - ..... - ..... = ...

Draugo skaičiai: ..... - ..... - ..... = ...

Sugalvok uždavinių, kuriuose būtų surašyti skaičiai, bet nebūtų surašyti ženklai. **Paprašyk**, kad draugė ar draugas išspręstų tavo uždavinius ir atspėtų, kokie turi būti ženklai: + ar - .

Pavyzdžiui:

1 uždavinys: $2 \ ? \ 2 = 4$

Atsakymas: $2 + 2 = 4$

2 uždavinys: $4 \ ? \ 20 \ ? \ 5 = 19$

Atsakymas: $4 + 20 - 5 = 19$

3 uždavinys: .....

Atsakymas: .....

4 uždavinys: .....

Atsakymas: .....

5 uždavinys: .....

Atsakymas: .....

Vienos tautos žmonės gali susikalbėti tik todėl, kad yra susitarę tuos pačius daiktus vadinti tais pačiais vardais. Pavyzdžiui, geltonus taškus, šviečiančius naktį danguje, lietuviai vadina žvaigždėmis.

Pabrauk žodžius, kurie iš tikrųjų yra lietuvių kalboje. Ką tie žodžiai reiškia?

Antausis	Situacija	Kobra	Drobė
Kirvišius	Apatas	Slapuotis	Atnieka
Nuojauta	Atlapaširdis	Išeitis	Pavyzdys
Spaulai	Naktiperša	Pervija	Raikštas

Prisimink ir **užrašyk** žodžius, kuriuos kada nors buvai girdėjęs, bet nesupratai, ką jie reiškia.

.....

.....

.....

.....

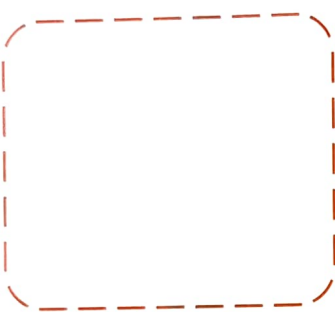
Paklausk kitų vaikų ar suaugusiųjų, ką tie nesuprantami žodžiai reiškia.

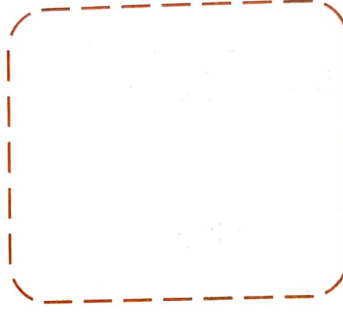

Kai kurie žodžiai, kuriuos vartojo mūsų proseneliai, laikomi pasenusiais ir dabar jau nebevartojami.

Nupiešk, ką reiškia šie dabar nebevartojami žodžiai:

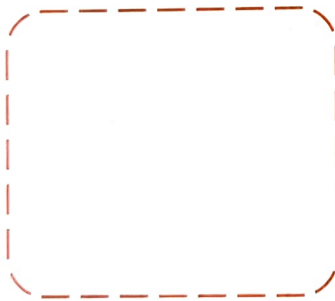
kleidė

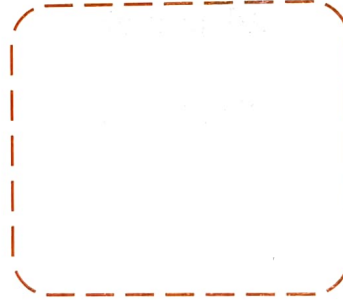
abrūsas

apcūgos

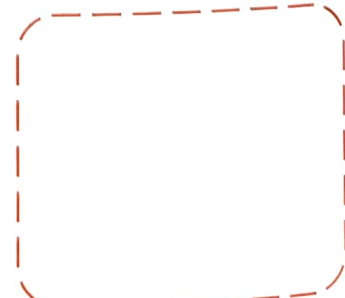
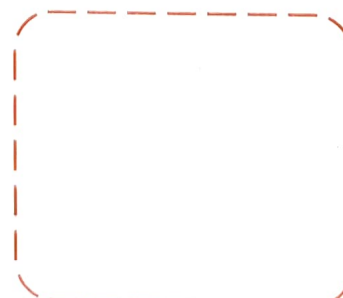
cviklis

dziegorius

Gal tu žinai, kokių nors senovinių žodžių? **Parašyk ir nupiešk, ką tie žodžiai reiškia.**

.....

.....

.....

Dėl nesusikalbėjimo kartais kyla kvailų nesusipratimų.

Perskaityk istoriją:

Prieš penkis šimtus metų šilką, kvėpalus, perlus, dramblio kaulą ir prieskonius – pipirus, cinamoną ir kitus – pirkliai atveždavo iš Rytų šalių. Visus jūrų kelius, vedančius į Rytų šalis, buvo užkariavę Rytų šalių gyventojai arabai. Savo prekes europiečiams jie parduodavo labai brangiai.

Europiečiai norėjo patys nuplaukti į Rytus, į Indiją, ir parsivežti prekių.

Pirmieji kelią į Indiją surado Portugalijos šalies jūreiviai. Jie ir užsigrobė visą prekybą prieskoniais ir kitais turtais, o naujai atrastu keliu niekam kitam neleido plaukioti.

1 žemėlapis. Kelias, kuriuo Portugalijos jūreiviai plaukdavo į Indiją.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Tačiau kitos šalies, Ispanijos, karalius irgi norėjo šilko, pipirų ir kitų gėrybių. Todėl jis liepė vienam jūreiviui, kurio vardas buvo Kolumbas, plaukti ir surasti dar vieną kelią į Indiją.

Kolumbas sugalvojo plaukti į kitą pusę, ratu apie Žemę, ir taip priplaukti Indiją.

2 žemėlapis. Šituo keliu Kolumbas tikėjosi nuplaukti į Indiją.

Kolumbas su savo jūreiviais plaukė plaukė ir po keleto mėnesių priplaukė žemę. Visi išlipo į krantą. Kolumbas apsidžiaugė ir parašė savo karaliui laišką, kad surado Indiją, o ten gyvenančius žmones pavadino Indijos gyventojais – indėnais.

Tik po penkiolikos metų kitas jūreivis, kurio vardas buvo Amerigas, dar kartą nuplaukė į tą žemę ir suprato, kad tai visai ne Indija, o kažkoks naujas žemynas, apie kurio buvimą niekas tuo metu net nežinojo. To jūreivio garbei naują žemyną ir pavadino Amerika. Tačiau vietos gyventojus mes iki šiol vadiname taip, kaip juos pavadino Kolumbas – indėnais.

3 žemėlapis

Ar Kolumbas nuplaukė į Indiją?

Taip

Ne

Parašyk, kas Kolumbui sutrukdė nuplaukti į Indiją.

.....

Koks žemynas nepažymėtas šiame žemėlapyje?

Nupiešk tą žemyną ir **užrašyk**, kaip jis vadinasi.

Jei nežinai, pažiūrėk į pasaulio žemėlapi.

Jį rasi knygos pabaigoje.

Nupiešk Kolumbo kelią, kuriuo jis atplaukė į naująjį žemyną.

Mįslės turi vieną „teisingą“ atsakymą. Tačiau mįslei įminti dažnai tinka ir kiti atsakymai, kurie kažkodėl laikomi neteisingais.

Įmink mįsles. Sugalvok ir užrašyk kuo daugiau galimų atsakymų.

Pavyzdžiui: 1. *Du bėga, du veja.*

Galimi atsakymai: Ratai
Du vagys ir du policininkai
Dvi pelės ir dvi katės

2. *Pats nevalgo ir kitam neduoda.*

.....
.....
.....

3. *Viens laukia dienos, kits laukia nakties, o trečias sako: man vis tas pats.*

.....
.....
.....

4. *Dvi sesutės per kalnelį nesueina.*

.....
.....
.....

5. *Kas užia be vėjo?*

.....
.....
.....

Laikytis susitarimų ne visada lengva ir įdomu, tačiau dažnai tai būna naudinga mums patiems. Perskaityk pasaką:

Kartą atsitiko taip, kad Šeimininkas užpyko ant savo Šuns ir išvarė jį vidury žiemos iš namų. Šuo vaikšto miške, šalta, o ir ėsti norisi.

Sutiko Vilką. Vilkas pasikvietė Šunį į svečius, pagirdė ir pamaitino, leido pernaktoti savo lovoje.

Kitą rytą jie sugalvojo gudrybę. Abu nuėjo į kaimą. Vilkas tik capt Šeimininko vaikelį ir nešasi. O Šuo kad šoks iš krūmų, kad puls Vilką! Atėmė vaikelį ir parnešė savo Šeimininkui.

Šeimininkas suprato, kad be reikalo buvo išvaręs Šunį, paprašė jo grįžti namo ir toliau sargauti. Negana to, pradėjo Šunį dar geriau šerti ir davė dar geresnį guolį. Tačiau Šuniui nedavė ramybės viena mintis – reikia atsidėkoti Vilkui.

Kaip tyčia, vieną šeštadienį kaime buvo keliamos vestuvės. Šuo nubėgo pas Vilką ir sako:

– Ateik ir tu šeštadienį į vestuves. Mes tyliai palįsime po stalu, niekas nė nepastebės. Prisivalgysime skaniausių valgių, prisigersime gardžiausių gėrimų. Tik tu turėsi tyliai lindėti ir neišsiduoti!

Atėjo šeštadienis, vestuvių metas. Tupi Šuo su Vilku po stalu, ėda pilna burna visokius mėsgalius ir vištų šlauneles skaniausiais gėrimais užsigerdami.

Vestuvinininkai pralinks mėjo, prasidėjo dainos ir šokiai.

Staiga Vilkas kad užtrauks pastalėje dainą!

Vestuvinininkai griebėsi kas grėblių, kas lazdu ir ėmė vanoti Vilkui šonus. Vilkui teko sprukti, o paskui dar ilgai gydytis sumuštus šonus ir gumbą kaktoje.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Pažymėk, kuris atsakymas, tavo nuomone, yra teisingas:

1. Kas padėjo Šuniui nelaimėje:

a) Šeimininkas;

b) Šeimininko vaikelis;

c) Vilkas;

d) kaimiečiai;

e) niekas nepadėjo?

2. Ką pavogė Vilkas:

a) Šeimininką;

b) Šeimininko dešrą;

c) Šeimininko vaikelį;

d) Šuniį;

e) nieko nepavogė?

3. Kodėl Vilkas pavogė Šeimininko vaikelį:

a) norėjo jį suėsti;

b) norėjo jį užauginti kartu su savo vilkiukais;

c) norėjo padėti Šuniui;

d) norėjo Šeimininko paprašyti išpirkos;

e) pavogė pats nežinodamas kodėl?

4. Kaip Šeimininkas atsidėjo Šuniui už tai, kad šis išgelbėjo vaikelį:

a) išvarė
Šunį iš
namų;

b) nupirko
Šuniui
kilogramą
saldainių;

c) leido Šuns
draugui Vilkui
gyventi jų
namuose;

d) davė Šuniui
geresnio
maisto ir
geresnį guolį;

e) niekaip
neatsidėjo?

5. Šuo gavo geresnį guolį ir skanesnio maisto. Kas jam nedavė ramybės:

a) Šuo rūpinosi,
kaip geriau
apsaugoti
namus;

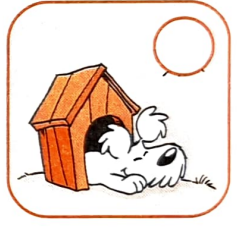
b) Šuo norėjo
atsidėkoti
Vilkui;

c) Šuo laukė
vestuvių;

d) Šuo norėjo
dar geresnio
guolio ir dar
skanesnio maisto;

e) Šuo buvo
visiškai
ramus?

6. Šuo pakvietė Vilką į:

a) savo
gimtadienį;

b) Šeimininko
gimtadienį;

c) laidotuves;

d) vestuves;

e) niekur
nepakvietė.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

7. Ką Šuo ir Vilkas veikė vestuvėse:

a) sėdėjo už stalo, ėdė, gėrė ir sakė tostus;

b) saugojo duris, kad neprisirinktų nekviestų svečių;

c) tyliai tūnojo po stalu ir ėdė;

d) šoko su jaunąja;

e) miegojo?

8. Kodėl kaimiečiai primušė Vilką:

a) to paprašė Šuo;

b) todėl, kad Vilkas dainavo;

c) todėl, kad kaimiečiai bijojo Vilko;

d) todėl, kad Vilkas pavogė Šeimninko vaikelį;

e) Vilko niekas nemušė?

9. Kodėl Vilkui neteko ramiai pasivaišinti:

a) todėl, kad Vilko niekas nepakvietė į vestuves;

b) Vilkui skaudėjo dantį;

c) todėl, kad Vilkas nesilaikė susitarimo;

d) Vilkas vis šoko, neturėjo laiko vaišintis;

e) vestuvių patiekalai buvo neskanūs?

D A L I S

KOSTAS IR VĖŽLYS

Panašumai ir skirtumai

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR VĖŽLYS

Mama: Kostas panašus į savo vėžlį – jie abu tinginiai.

Kostas: Vėžlys panašus į tėtį – abu stori.

Mama: Tėtis panašus į tarakoną – jie abu judina ūsus.

Kostas: Tarakonas visai toks pat kaip tigras – abu labai greitai bėgioja.

Mama: Tigras panašus į katiną – jie abu dryžuoti.

Kostas: Katinai panašūs į spąstus – abu gauda peles.

Mama: Pelės yra visai tokios pat kaip vilkai – pilkos.

Kostas: Vilkai labai panašūs į lėktuvus – abu turi uodegas.

Mama: Lėktuvai yra visai tokie pat kaip knarkiantis senelis – abu triukšmauja.

Kostas: Senelis labai panašus į spąstus ir į kates – jis irgi gauda peles.

O į ką tu panašus(-i)? Parašyk:

Aš esu panašus(-i) į:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

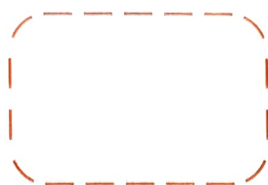
Aš norėčiau būti panašus(-i) į:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Nupiešk, kas yra panašus(-i) į:

siūlus

1. ....

2. ....

3. ....

varną

1. ....

2. ....

3. ....

šokoladą

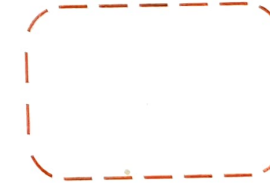

1. ....

2. ....

3. ....

vandenį

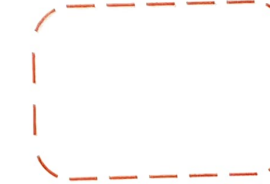
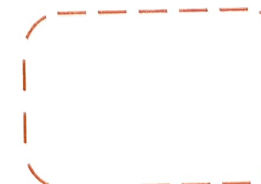

1. ....

2. ....

3. ....

kaktusą

1. ....

2. ....

3. ....

Po piešiniais parašyk, kas nupiešta.

Parašyk, kokie žodžiai panašūs į pateiktus žodžius:

Varna	Lietus	Pieva	Musė
Vargas	Lieptas	.....	.....
Varlė	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

Parašyk sakinių, kuriuose visi žodžiai būtų panašūs:

Varna	varo	vargšę	varlę.
Lietus	.....	.....	.....
Pieva	.....	.....	.....
Musė	.....	.....	.....

1. Čia nupiešk du tokius pačius daiktus:

Two large, empty rectangular boxes with dashed orange borders, intended for drawing two identical objects.

2. Čia nupiešk du panašius daiktus:

Two large, empty rectangular boxes with dashed orange borders, intended for drawing two similar objects.

3. Čia nupiešk du visiškai skirtingus daiktus:

Two large, empty rectangular boxes with dashed orange borders, intended for drawing two completely different objects.

1. Čia nupiešk du tokius pačius augalus ar gyvūnus:

2. Čia nupiešk du panašius augalus ar gyvūnus:

3. Čia nupiešk du visiškai skirtingus augalus ar gyvūnus:

Keleto gyvūnų nuotraukas rasi šios knygos pabaigoje.

Šį pratimą **atlik** kartu su drauge ar draugu.

Parašyk:

Mano vardas .....

Mano draugės/-o vardas .....

Aš panašus į savo draugę/-ą, nes mes abu:

- a) mėgstame saldinius;
- b) .....
- c) .....
- d) .....
- e) .....
- f) .....
- g) .....
- h) .....
- i) .....
- j) .....

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Aš ir ..... esame skirtingi.
(įrašyk vardą)

1. Aš su ilgais plaukais, o mano draugė/-as su trumpais.
2. Aš ....., o mano draugė/-as .....
3. Aš ....., o mano draugė/-as .....
4. Aš ....., o mano draugė/-as .....
5. Aš ....., o mano draugė/-as .....
6. Aš ....., o mano draugė/-as .....
7. Aš ....., o mano draugė/-as .....
8. Aš ....., o mano draugė/-as .....
9. Aš ....., o mano draugė/-as .....
10. Aš ....., o mano draugė/-as .....

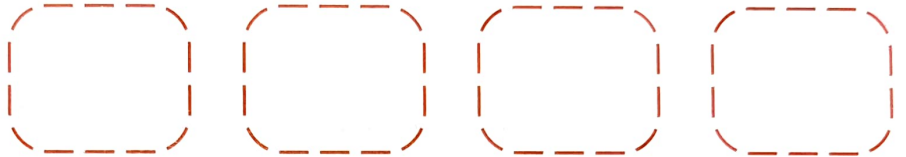
Paprašyk, kad tavo draugė ar draugas .....
pagalvotų ir savo sąsiuvinyje parašytų, kuo ji ar jis yra
panaši(-us) į tave ir kuo skiriasi. Paskui apsikeiskite
sąsiuviniais ir **perskaitykite**, ką parašėte.
Ar abi(abu) suradote tuos pačius panašumus ir
skirtumus?

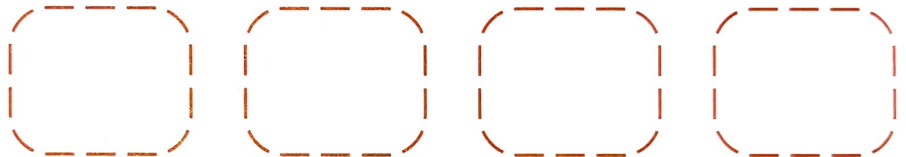
Daiktai vieni į kitus yra panašūs kokiomis nors savybėmis. Pavyzdžiui, agurkas ir krokodilas panašūs, nes abu žali, o sliekas ir kurtis panašūs tuo, kad abu gyvena po žeme.

Nupiešk ir parašyk kuo daugiau daiktų, kurie yra:

apvalūs

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

saldūs

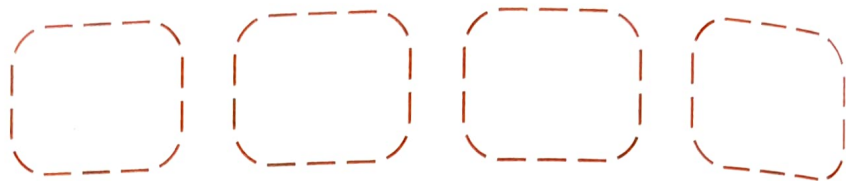
1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

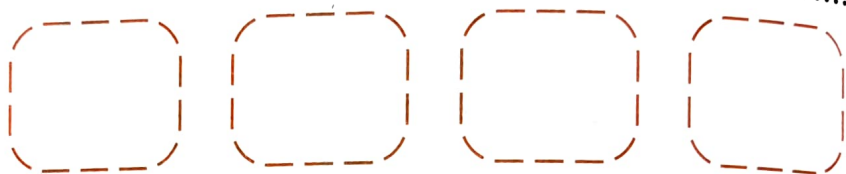
5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

raudoni

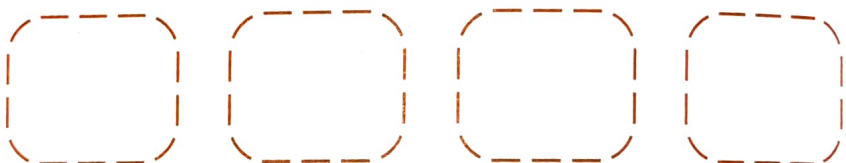

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

seni

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

plaukuoti

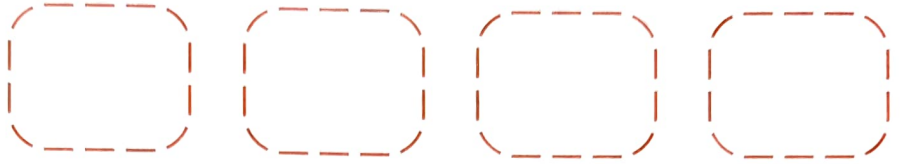

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

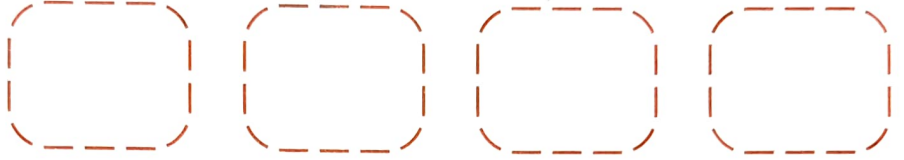

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

mediniai

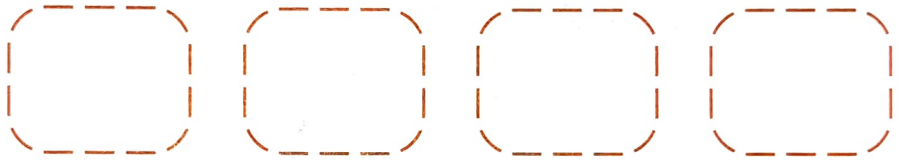

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

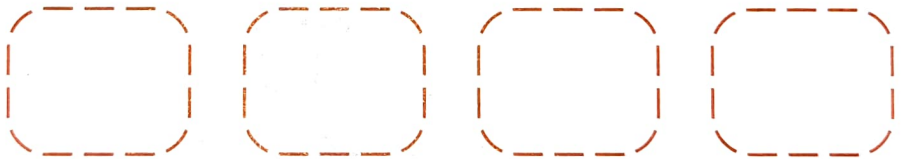

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

dvokiantys

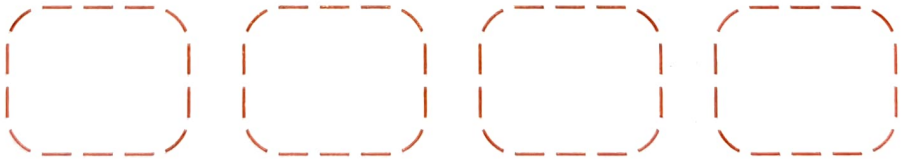

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

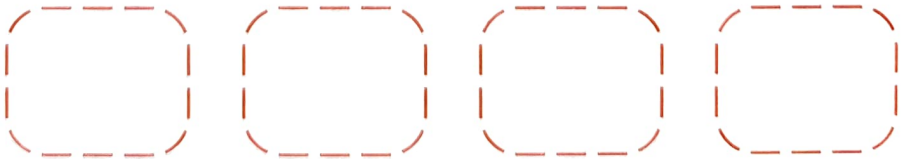

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

skraidantys

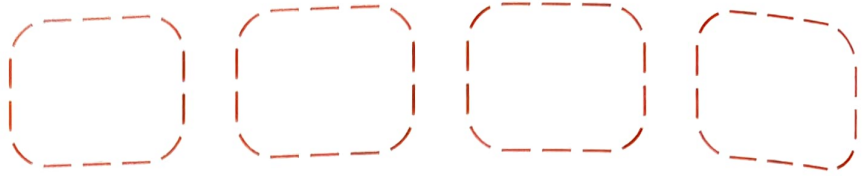
1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

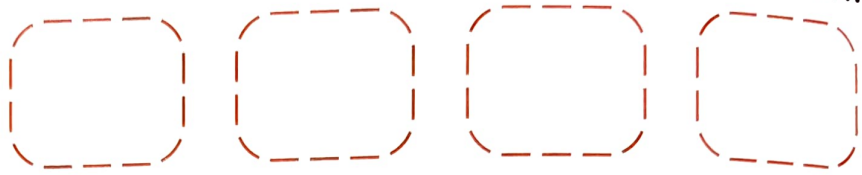
5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

gyvi

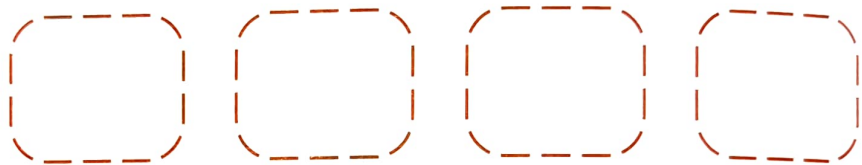

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

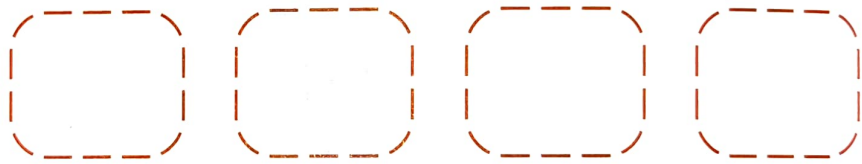

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

beformiai

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

daikto
vardas
prasideda
raide Ž

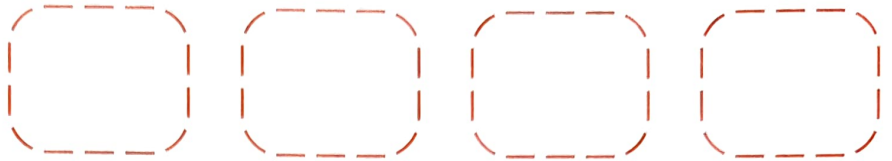

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

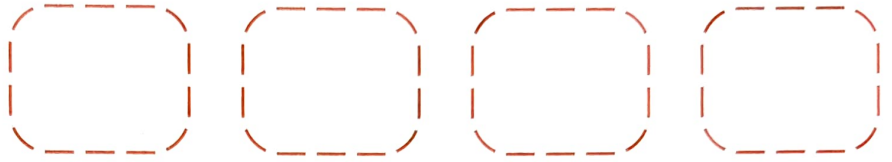

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

ilgi

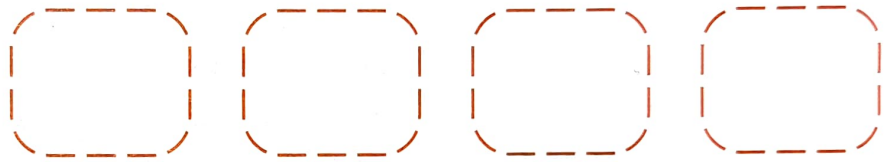

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

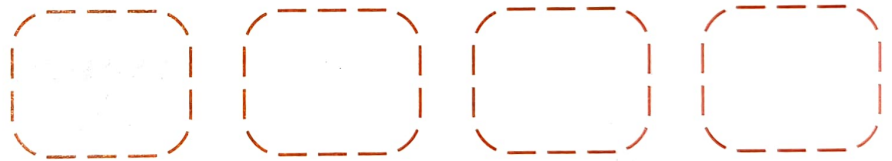

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

kampuoti

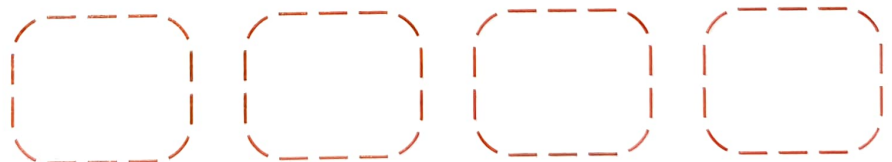

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

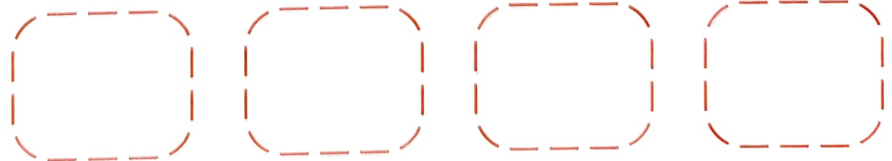

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

.....
(sugalvok ir
užrašyk kokią
nors savybę)

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

5. .... 6. .... 7. .... 8. ....

Perskaityk pasakėčias. Pagalvok, į ką panašūs šių pasakėčių veikėjai.

I. BEŽDŽIONĖ IR AKINIAI

Beždžionė buvo jau sena ir blogai matė.

Iš žmonių ji buvo girdėjusi, kad regėjimą gerina akiniai.

Susirado Beždžionė akinius ir bandė gydytis. Dėjo akinius ir prie pilvo, ir ant uodegos kabino. Pabandė ir pauostyti, ir pačiulpti. Tačiau akiniai nepadėjo – Beždžionė kaip nematė, taip nematė.

– Kad tie akiniai prasmegtų, – burbėjo supykusi Beždžionė. – O ir aš daugiau žmonių patarimų neklausysiu. Šitaip man primelavo apie akinius! Iš tų akinių jokios naudos!

Beždžionė užsimojo ir trenkė akinius į akmenį, net stiklai pažiuro.

Pažymėk, kuris atsakymas, tavo nuomone, yra teisingas:

1. Beždžionei akiniai nepadėjo todėl, kad:

- a) akiniai buvo blogi;   b) Beždžionė išvis neturėjo jokių akinių;   c) Beždžionė neteisingai naudojo akinius;   d) Beždžionė buvo sena;   e) Beždžionė per trumpai gydėsi.

2. Kartais taip nutinka ne tik beždžionėms, bet ir:

a) varnoms;

b) šunims;

c) sliekams;

d) ožkoms;

e) žmonėms.

II. ZYLĖ IR JŪRA

Vieną dieną Zylė pareiškė:

– Aš sudeginsiu jūrą! Uždegsiu ir sudeginsiu!

Tokios negirdėtos kalbos greitai pasklido po visą mišką. Iš miško ir pakrūmių pradėjo liūsti žvėrys ir žvėreliai, paukščiai ir paukšteliai. Visi būriais traukė į pakrantę pažiūrėti, kaip degs jūra. Į pajūrį prigužėjo ir žmonių su šaukštais, kurie norėjo paragauti šiltos, ką tik išvirtos žuvienės. Vandens gyventojai išsigandę laukė, kas bus.

Žodžiu, visi stumdėsi, laukė stebuklo ir vis šnibždėjo:

– Tuoj, jau tuoj užsidegs ir užvirs!

Tačiau jūra kaip nevirė, taip nevirė. Ir ne tik nevirė, bet ir nedegė! Zylei teko pasprausti uodegą ir kuo greičiau gėdingai sprukti.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Pažymėk, kuris atsakymas, tavo nuomone, yra teisingas:

1. Zylei teko sprukti todėl, kad:

a) užsidegė
jūra;

b) užsidegė
miškas;

c) ji gyrėsi tuo,
ko negalėjo
padaryti;

d) ją
vijosi kiti
žvėrys;

e) spruko
ir visi kiti
žvėrys.

2. Kartais taip nutinka ne tik zylėms, bet ir:

a) varnomis;

b) šunimis;

c) sliekams;

d) ožkoms;

e) žmonėms.

D A L I S

KOSTAS, TAIP IR NE TAIP

Priešingos reikšmės žodžiai

Perskaityk istoriją:

KOSTAS, TAIP IR NE TAIP

TAIP buvo linksmas, NE TAIP – liūdnas.

TAIP – baltas, NE TAIP – juodas.

TAIP buvo su ilgomis ausimis, NE TAIP – su trumpomis.

Kai TAIP atsisėdavo, NE TAIP visada atsistodavo.

Kai TAIP atsimerkdavo, NE TAIP užsimerkdavo.

TAIP galvojo, kad viskas yra taip, o NE TAIP manė, kad viskas yra ne taip.

TAIP ir NE TAIP neišsiteko viename kambaryje.

Jie nuolat pykdavosi, bet visada būdavo kartu.

TAIP be NE TAIP niekur nėjo, o NE TAIP be TAIP nieko nedarė.

Kostui patiko ir TAIP, ir NE TAIP.

Tačiau nei vienas, nei kitas negalėjo Kostui patarti, kaip elgtis. Kai TAIP sakydavo:

– Daryk taip!

NE TAIP visada šaukdavo:

– O ne, daryk ne taip!

Mes galime elgtis taip, kaip elgiasi kiti, tačiau galime viską daryti ir visai atvirkščiai.

Išsirink kokį nors žmogų ir imk jį ar ją paslapčiomis atvirkščiai **mėgdžioti**. Kai tavo pasirinktas žmogus atsisės, tu atsistok, kai ji/jis kalbės, tu tylėk, arba kai ji/jis ką nors sakys, tu sakyk visiškai priešingai.

Pažymėk pliusu (+) arba minusu (-).

Ar tau patiko taip žaisti?

O ar tam žmogui, kurį tu mėgdžiojai, patiko žaidimas?

Kiekvienam žodžiui **pasakyk** arba **parašyk** po vieną ar po keletą priešingos reikšmės žodžių, pavyzdžiui: „gražus – bjaurus“, „toli – arti“...

1. Eina – .....
2. Niekada – .....
3. Kampuotas – .....
4. Švelnus – .....
5. Valanda – .....
6. Šalta – .....

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

7. Oranžinis – .....
8. Spygliuotas – .....
9. Kovoja – .....
10. Auksinis – .....
11. Taškuotas – .....
12. Verkia – .....
13. Garsiai – .....
14. Sukasi – .....
15. Bepalvis – .....
16. Blizgantis – .....
17. Visi – .....
18. Svajoja – .....
19. Plėšo – .....
20. Pasišiaušęs – .....

Vieni dalykai mums atrodo gražūs, kiti – ne. O kitiems žmonėms kartais gražu tai, kas mums visai negražu. Perskaityk eilėraščius:

I. KARVĖ LIETUJE

*Lyja. Šnara tamsios žolės.
Geležiniuos dobiuos
stovi karvė gražuolė
drumsto ežero spalvos.*

*Nuo spenių lašeliai varva,
išsiskėtusi, liūdna
vidur lauko stovi karvė
nepajudinama.*

*Tik aure – drugelis baltas
suplazda tarp ragų
ir nurimsta, prikaltas
lietlašio vinuku.*

D. Kajokas. *Tylinčiojo aidas*. Vilnius, 1988, p. 145.

Čia nupiešk tai, apie ką parašyta eilėraštyje:

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

II. ŠIS PAVASARIS NIEKO NETURI

*Šis pavasaris nieko neturi
Tarsi valkata slenka keliu
Jo dėmėta nuo sniego kepurė
Renka išmaldą pirmą gėlių*

*Šis pavasaris nieko neturi
Begaliniai žydri vandenai
Gelsvą gluosnio vainiką lyg burę
Atspindėjo savy mėlynai*

A. Balbierius. *Alsavimu girios*. Vilnius, 1990, p. 33.

Čia nupiešk tai, apie ką parašyta eilėraštyje:

III. GĖLĖ IR VĖJAS

*Gėlė pasakė vėjui, kad ji pražys rytoj,
O vėjui pasigirdo, kad ji pasakė „tuoj“, –
Tas pakuždėjo broliui, o brolis dar kitam,
Jauniausiam ir linksmiausiam, kvailam ir nerimtam.*

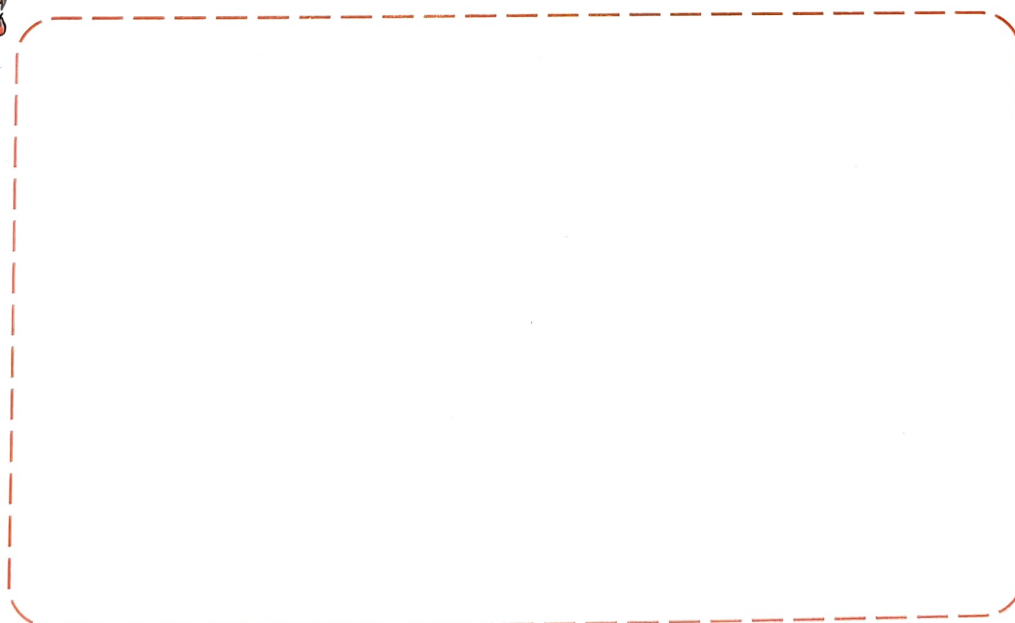
*Ir tas atvarė debesį, ir ėmė pilti lietų,
Ir saulės krosnį išpūtė, kad ji karščiau spindėtų,
Ir visą kaimą sujaukė, ir dūko be galvos,
Ir trankės klausinėdamas, kurios ji bus spalvos.*

*Ir nutarė nelaukusi pražyst gėlė gera,
Ir plyšo drėgno pumpuro žalia skara, –
Gėlė baltai pražydo, ir baltą gėlę tą
Lingavo vėjas šaukdamas: „Balta, balta, balta!“*

H. Radauskas. *Pasauliu netikiu, o pasaka tikiu*. Kaunas, 1993, p. 86.

Čia nupiešk tai, apie ką parašyta eilėraštyje:

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Pažymėk plusu (+):

1. Kuris eilėraštis tau gražiausias:

apie karvę;

apie pavasarį;

apie baltą gėlę?

2. O kuris piešinys tau gražiausias:

eilėraščiui apie karvę;

eilėraščiui apie pavasarį;

eilėraščiui apie baltą gėlę?

3. Kiekviename eilėraštyje pabrauk žodžius, kurie tau atrodo gražūs.
Kuriam eilėraštyje daugiausia gražių žodžių:

eilėraštyje apie karvę;

eilėraštyje apie pavasarį;

eilėraštyje apie baltą gėlę?

4. Daugiausia gražių žodžių yra tame eilėraštyje, kuris man labiausiai patinka.

taip

ne

5. Kai po kelerių metų vėl vartysi šitą sąsiuvinį, dar kartą perskaityk visus tris eilėraščius ir pažymėk, kuris eilėraštis dabar tau atrodo gražiausias:

- apie karvę;
- apie pavasarį;
- apie baltą gėlę.

Parašyk:

1. Du žodžius, kurie tau gražūs kaip raidžių deriniai (pvz., „pliurpti“ ir „graužia“).

.....

.....

2. Du žodžius, kurie gražūs savo prasme (pvz., „mama“ ir „svajonė“).

.....

.....

Sukurk trumpą eilėrašį.

Kurdama(-as) būtinai **pavartok** visus keturis tau gražius žodžius, kuriuos užrašei ankstesniame puslapyje. Tuos žodžius **pabrauk**.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nupiešk du piešinius: vieną – gražų, kitą – negražų.
Tik niekam nesakyk, kuris piešinys gražus, o kuris – ne.

1 piešinys:

2 piešinys:

Abu piešinius **parodyk** draugams ir **paprašyk** atspėti, kuris piešinys gražus, o kuris – ne. Ar jiems gražus tas pats piešinys kaip ir tau?

Pažiūrėk į piešinius, pateiktus šios knygos pabaigoje. Kurie piešiniai tau gražūs, o kurie – ne? **Paklausk** savo draugų, ar ir jiems gražūs tie patys piešiniai kaip ir tau?

**Vienus poelgius mes laikome gerais, kitus – blogais.
Perskaityk eilėraštį:**

SENELĖS DARBAI

*Senelė dreba, ji pasenus baisiai
Ir apsilvilkusi labai blogai,
Bet, jai ištiesus ranką, krenta vaisiai
Ir miršta kunigai ir ubagai.*

*Senelė papirosus perka kioske,
Ji tiesia ranką prie dėžutės mėlynos, gražios.
Bet štai į kasą veidu krenta senas Joskė,
Jis niekuomet jai nebeduos gražos.*

*Senelė nori aplankyti gimtinio kaimo obelis.
„Greičiau važiuokit, juk naktis šviesi!“
Staiga į medį trenkias automobilis,
Ir senė juokias po sudužusiu taksi.*

*Senelė beprotė dainuodama po aikštę sukas.
Vaikai į senę mėto akmenis, šukes.
O naktį suserga staiga berniukas,
Ir po savaitės reikia degt žvakes.*

*Senelė elgeta prie gryčios stovi susigūžus.
Daržely žaidžia saulė ir drugiai.
Senelė prašo šeimininkę duot drabužių:
Ji apsirengusi labai blogai.*

H. Radauskas. Senelės darbai // *Dvidešimto amžiaus lietuvių poezija*. Vilnius, 1991, t. 1., p. 300.

Pažymėk, kuris atsakymas, tavo nuomone, yra teisingas:

Senelė

gera

Vaikai

geri

negera

negeri

Jei vaikai būtų geri, tai ir senelė jiems būtų gera:

taip

ne

Senelė yra

pikta

apsileidusi

linksma

kitokia nei visos senelės

raganiška

miela

keista

draugiška

įdomi

baisi

Ar tu norėtum susidraugauti su tokia senele?

taip

ne

Kodėl?

Gyvi ir negyvi daiktai vieni nuo kitų skiriasi daugeliu savybių. Užpildyk lentelę. Pažymėk, ką gali daryti gyvi ir negyvi daiktai. Pildydama(-as) lentelę prisimink kuo daugiau gyvūnų, pažiūrėk į gyvūnų nuotraukas šios knygos pabaigoje.

Gali daryti:	Gyvi daiktai	Negyvi daiktai
1. Gimti	☒	☐
2. Atsirasti (arba būti padaromi)	☐	☒
3. Augti	☐	☐
4. Didėti	☐	☐
5. Keistis	☐	☐
6. Judėti	☐	☐
7. Ko nors išmokti	☐	☐
8. Žinoti	☐	☐
9. Skaityti	☐	☐
10. Jausti	☐	☐
11. Matyti ar girdėti	☐	☐
12. Miegoti	☐	☐
13. Deklamuoti eilėraščius	☐	☐
14. Verkti	☐	☐
15. Valgyti	☐	☐
16. Senti	☐	☐
17. Mirti	☐	☐
18. Nejudėti	☐	☐
19. Nesikeisti	☐	☐
20. Atsiminti	☐	☐
21. Bijoti	☐	☐
22. Mylėti	☐	☐
23. Jaustis laimingi	☐	☐
24. Svajoti	☐	☐
25. Nesvajoti	☐	☐
26. Nejausti	☐	☐
27. Plaukti	☐	☐
28. Visiškai nieko nežinoti	☐	☐
29. Visiškai nieko neatsiminti	☐	☐
30. Nesuprasti ir nejausti, kad jie yra.	☐	☐

Pažymėk, kurie teiginiai, tavo manymu, yra teisingi:

1. Tik tie, kurie gali bėgioti ir išdykauti, yra gyvi.

taip

ne

..... negali bėgioti ir išdykauti, bet yra gyva(-as).

(įrašyk)

2. Tie, kurie nemato ir negirdi, yra negyvi.

taip

ne

..... nemato ir negirdi, bet yra gyva(-as).

(įrašyk)

3. Tik tie, kurie gali deklamuoti eilėraščius, yra gyvi.

taip

ne

..... negali deklamuoti eilėraščių, bet yra gyva(-as).

(įrašyk)

4. Tik tie, kurie gali svajoti, yra negyvi.

taip

ne

..... negali svajoti, bet yra gyva(-as).

(įrašyk)

5. Tie, kurie nieko nemyli, yra negyvi.

taip

ne

..... nieko nemyli, bet yra gyva(-as).

(įrašyk)

Yra vienas skaičius, visiškai kitoks nei visi kiti skaičiai. Pagalvok ir parašyk, koks tai skaičius:

.....

Parašyk, kokių kyla minčių, kai tu išgirsti žodį „nulis“:

.....

.....

.....

Parašyk skaičių, kurio sudėtyje būtų ir nulis:

.....

.....

.....

D A L I S

KOSTAS IR AKYS

Lyginimas ir santykiškumas

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR AKYS

Viena Kosto akis buvo žalesnė už kitą.
 Tik Kostas niekada negalėjo atsiminti – kuri.
 Mama sakydavo, kad, palyginti su varle, Kosto akys išvis neatrodo žalios.
 Gal ir tikrai varlė buvo žalesnė, bet Kostas buvo už varlę gražesnis.
 Ir gudresnis. Ir greitesnis.
 Mama sakydavo, kad Kostas greitesnis už varlę, bet mama greitesnė už Kostą.
 Gal ir tikrai mama buvo greitesnė, bet Kostas geriau matė.
 Ypač su ta akimi, kuri buvo žalesnė.
 Tik Kostas niekada negalėjo atsiminti – kuri.

Nupiešk ir parašyk:

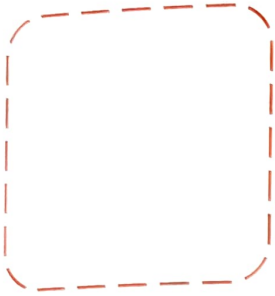
Kas yra pats žaliausias pasaulyje?

.....

Kas yra pats gražiausias pasaulyje?

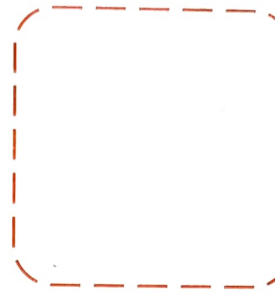
.....

Kas yra pats protingiausias pasaulyje?

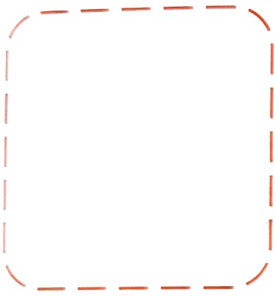
.....

Kas pasaulyje daugiausia visko žino?

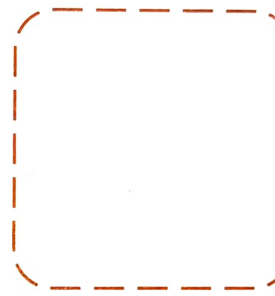
.....

Kas yra pats liūdniausias pasaulyje?

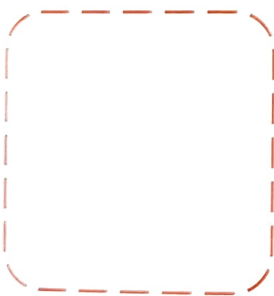
.....

Kas yra pats ramiausias pasaulyje?

.....

Kas yra pats paprasčiausias pasaulyje?

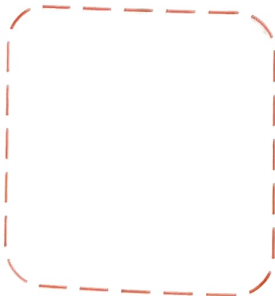
.....

Kas yra pats keisčiausias pasaulyje?

.....

Kas yra pats įdomiausias pasaulyje?

.....

Kas pasaulyje labiausiai keičiasi?

.....

Prisimink kuo daugiau ir kuo įvairesnių gyvūnų.
Pažiūrėk į gyvūnų nuotraukas šios knygos pabaigoje.
Pagalvok ir **nupiešk** gyvūnus ir išrikiuok nuo
 mažiausio iki didžiausio pagal kokią nors savybę.

Mažiausias gyvūnas

Didžiausias gyvūnas

Mažiausiai kojų
 turintis gyvūnas

Daugiausiai kojų
 turintis gyvūnas

Large empty rounded rectangular box with a dashed red border for writing.

.....
.....

.....
.....

Large empty rounded rectangular box with a dashed red border for writing.

.....
.....

.....
.....

Large empty rounded rectangular box with a dashed red border for writing.

.....
.....

.....
.....

Žodžiu arba raštu išlaipsniuok šiuos žodžius.
Pavyzdžiui: gražus – gražesnis – gražiausias.

1. Storas – ..... – .....
2. Silpnas – ..... – .....
3. Kampuotas – ..... – .....
4. Švelnus – ..... – .....
5. Bekvapis – ..... – .....
6. Šaltas – ..... – .....
7. Mėlynas – ..... – .....
8. Spygliuotas – ..... – .....
9. Smulkus – ..... – .....
10. Aukštinis – ..... – .....
11. Taškuotas – ..... – .....
12. Takuotas – ..... – .....
13. Garsiai – ..... – .....
14. Vienodas – ..... – .....
15. Bepalvis – ..... – .....
16. Blizgantis – ..... – .....
17. Birus – ..... – .....
18. Mandagus – ..... – .....
19. Begalinis – ..... – .....
20. Gyvas – ..... – .....

Skaičius taip pat galime palyginti. Vieni skaičiai yra didesni, kiti – mažesni. Pavyzdžiui, 1 yra mažiau už 10.

Parašyk:

1. 3 yra daugiau už ....., bet mažiau už .....

Arba:

$3 > \dots\dots\dots$ $3 < \dots\dots\dots$

2. 30 yra daugiau už ....., bet mažiau už .....

$30 > \dots\dots\dots$ $30 < \dots\dots\dots$

3. 17 yra daugiau už ....., bet mažiau už .....

$17 > \dots\dots\dots$ $17 < \dots\dots\dots$

4. 1 yra daugiau už ....., bet mažiau už .....

$1 > \dots\dots\dots$ $1 < \dots\dots\dots$

5. 100 yra daugiau už ....., bet mažiau už .....

$100 > \dots\dots\dots$ $100 < \dots\dots\dots$

6. .... yra daugiau už ....., bet mažiau už .....
(įrašyk skaičių)

$\dots\dots\dots > \dots\dots\dots$ $\dots\dots\dots < \dots\dots\dots$

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

7. .... yra daugiau už ....., bet mažiau už .....
(įrašyk skaičių)

..... > .... < .....

8. .... yra daugiau už ....., bet mažiau už .....
(įrašyk skaičių)

..... > .... < .....

9. .... yra daugiau už ....., bet mažiau už .....
(įrašyk skaičių)

..... > .... < .....

10. .... yra daugiau už ....., bet mažiau už .....
(įrašyk skaičių)

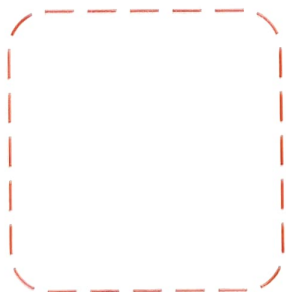
..... > .... < .....

Vienos figūros visai neturi kampų, o kitos jų turi visą šimtą.

Čia nupiešk:

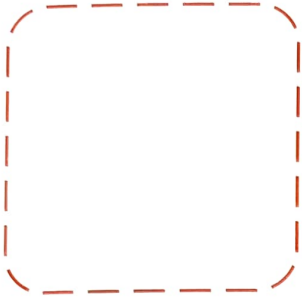
figūrą, neturinčią kampų:

trikampį:

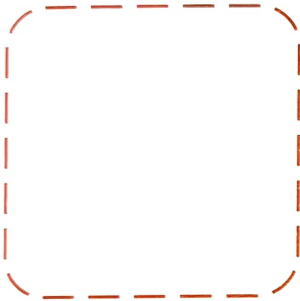
keturkampį:

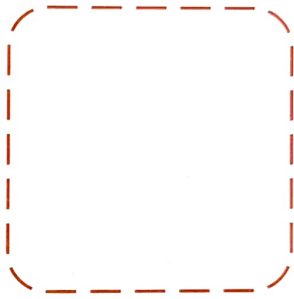
penkiakampį:

šešiakampį:

septynkampį:

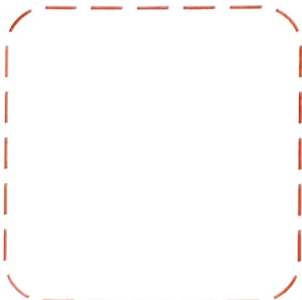
aštuonkampį:

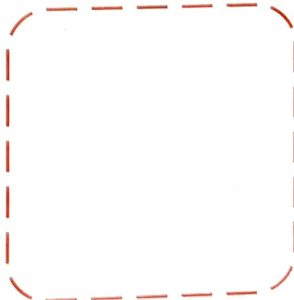
devynkampį:

dešimtkampį:

šimtakampį:

Atlik keletą bandymų. Pamatuok, suskaičiuok ir įrašyk:

Mano plaukų ilgis ..... centimetrų.

Mano draugo ..... plaukų ilgis ..... centimetrų.
(įrašyk vardą)

Klasėje ilgiausi plaukai yra ..... – ..... centimetrų.
(įrašyk vardą)

Klasėje trumpiausi plaukai yra ..... – ..... centimetrų.
(įrašyk vardą)

Mano varde yra ..... raidės.

Draugo varde yra ..... raidės.

Klasėje ilgiausias vardas yra ..... . Jame yra ..... raidės(-džiu).
(įrašyk, koks)

Klasėje trumpiausias vardas yra ..... . Jame yra ..... raidės(-džiu).
(įrašyk, koks)

Mūsų šeimoje vyriausias yra .....

Jam yra ..... metai(-ų).

Man yra ..... metai(-ų).

Taigi ..... už mane vyresnis ..... metais(-ų).
(įrašyk vardą)

Parašyk, kaip suskaičiavai:

..... – ..... = ...

Mūsų šeimoje jauniausias yra .....

Jam / jai yra ..... metai(-ų).

Taigi jis / ji už mane jaunesnis(-ė) ..... metais(-ų).

Parašyk, kaip suskaičiavai:

..... - ..... = ...

Sugalvok klausimų ir pasakyk arba parašyk:

Kas yra trumpesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra platesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra geresnis: ..... ar ..... ?

Kas yra spalvotesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra baikštesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra šaltesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra paslaptingesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra išmintingesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra įdomesnis: ..... ar ..... ?

Kas yra aštresnis: ..... ar ..... ?

Tai, koks mums atrodo daiktas, priklauso nuo to, su kuo tą daiktą lyginame. **Atsakyk** į klausimus. Jei sutinki, parašyk pliusą (+), jei nesutinki – minusą (-). Sugalvok klausimų, kurie padės palyginti.

Ar mokytojos plaukai ilgi ar trumpi?

Ar Nemunas – ilga upė?

Jei norime palyginti, galime paklausti taip: kas ilgesnis – mokytojos plaukai ar Nemunas?

Ar tavo kelionė į mokyklą trunka ilgai?

Ar ilgai truktų kelionė į Ameriką?

Ar ilgai truktų kelionė į Mėnulį?

Sugalvok klausimų, kurie padės palyginti šias keliones.

Kuri kelionė truktų ilgiau – į ..... ar į .....?

Kuri kelionė truktų ..... – į mokyklą, į ..... ar į .....?

Ar žvirblis yra didelis paukštis?

O varna?

O strutis?

Sugalvok klausimų, kurie padės palyginti šiuos paukščius.

Kuris paukštis didesnis – ..... ar ..... ?

Kuris paukštis didžiausias – ....., ... ar .....?

Ar obuoliai yra skanūs?

O česnakai?

O varvekliai?

Sugalvok klausimų, kurie padės palyginti šiuos daiktus.

Kas yra skaniau – ..... ar .....?

Kas yra ..... – ....., ... ar .....?

Ar kaktusas – graži gėlė?

O žibutė?

Sugalvok klausimą, kuris padės palyginti šias gėles.

Kuri gėlė ..... – kaktusas ar .....?

Ar žalia spalva yra graži?

O violetinė?

Sugalvok klausimą, kuris padės palyginti šias spalvas.

Kuri spalva ..... – ..... ar .....?

Tikriausiai ne viename mieste matei paminklą, pastatytą kokiam nors garsiam žmogui pagerbti ir atminti.

Čia **nupiešk** paminklą žmogui, kuris tau atrodo labiausiai nusipelnęs.

Pagalvok:

Kaip tas paminklas turėtų atrodyti?

Kur šis paminklas turėtų stovėti?

D A L I S

KOSTAS IR OBUOLYS

Faktai ir nuomonės

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR OBUOLYS

Vieną dieną Kostas matė, kaip nukrito obuolys nuo obels ir netoli nuriedėjo.

Senelis sako:

– Kaip gerai, kad obuolys pats nukrito, man nereikės lipti į medį.

Šuo sako:

– Krinta ir krinta tie obuoliai, baisu ir po medžiu atsigulti. Gali nukristi ant galvos ar ant uodegos!

Kirminas sako:

– Kaip gerai, kad obuoliai krinta nuo medžių! Aš, sėdėdamas obuolio viduje, galiu nors taip paskraidyti.

Mama sako:

– Galėtų obuoliai kristi ne ant žemės, o tiesiai į puodą. Išvirčiau skanios obuolienės.

Obelis sako:

– Taip labai įdomu gyventi – tai kas nors ant tavęs kabo, tai nukrinta. Gyvenimas toks permainingas!

Žolė sako:

– Tik susišukuoju ir išsikedenu savo garbanas, tuoj kas nors jas vėl suploja – tai batai, tai obuoliai!

Obuolys sako:

– Nukritau, ir gerai. Tik gaila, kad atgal į obelį įlipti nemoku.

Obuolys nukrito nuo obels – tai faktas. Faktu vadinamas tikras, neišgalvotas reiškinys. Tačiau apie vieną faktą žmonės gali turėti daug skirtingų nuomonių ir visos nuomonės gali būti teisingos. Kaip ir šioje istorijoje apie obuolį. O kaip tu manai, ar gerai, kad obuolys nukrito nuo obels? **Parašyk pliusą (+) prie savo atsakymo.**

Gerai   Negerai

Ar gerai, kad visi turi apie šį įvykį skirtingą nuomonę?

Gerai   Negerai

Ar būtų geriau, jei visi manytų vienodai?

Taip   Ne

Jei visi manytų vienodai, būtų neįdomu.

Taip   Ne

Faktai gali būti teisingi ir neteisingi. Pažymėk, kurie iš šių faktų, tavo nuomone, yra teisingi (+), o kurie neteisingi (-):

1. Baltijos jūros vanduo yra raudonos spalvos.
2. Druska yra saldi.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

3. Žmonės turi dvi ausis.
4. Vaikai gimsta anksčiau už savo tėvus.
5. Visos uogos yra raudonos.
6. Kuo dažniau valaisi dantis, tuo jie labiau genda.
7. Ugnis yra karšta ir gali stipriai nudeginti.
8. Kai smarkiai pašokinėji, klasės grindys linguoja.
9. Žaidžiant krepšinį kamuolį į krepšį reikia įspirti koja.
10. obuolio graužtukas supūva per 20 dienų, plastmasinis butelis suyra per 100 metų, o stiklinis butelis – per 4000 metų.
11. Visi šunys yra gyvūnai.
12. Visi gyvūnai yra šunys.

Pagalvok, pasakyk ir parašyk:

teisingą faktą:

.....

neteisingą faktą:

.....

Kiekvienas galime turėti skirtingų nuomonių, ir dažnai sunku susitarti, kurio nuomonė yra teisinga. Perskaityk pasaką:

KUR GERIAU GYVENTI

Susitiko Blusa ir Musė. Blusa ėjo iš kaimo į miestą, o Musė – iš miesto į kaimą. Blusa paklausė, kodėl Musė palieka kaimą. Toji atsakė:

– Kas gero tame mieste – badu vos nenumiriau. Kartą pas ponus įkritau į grietinę. Pamačiusi ponias plonais pirštukais ištraukė mane, aplaižė ir numetė ant žemės. O kai kažkada, dar seniau, įkritau kaime į grietinę, šeimininkė, paėmusi šaukštą, išmetė mane ant žemės, tai ir pusė šaukšto grietinės ištiško. Tai aš ir pati privalgiau, ir dar drauges pavaišinau.

O Blusa pasakė:

– Nieko gero tame kaime – pareina artojas iš lauko, atsigula ant pliko suolo. Oda kieta, negaliu net įkąsti. O jei randu kokią minkštą vietą, tai artojas iškart pajunta, ir kad pradės į kietą suolą grumdyti, vos spėju pabėgti! Kai nueinu į miestą, pareina ponas ar ponias, atsigula į minkštą lovą, ir ten kandžioju jų aristokratiškus užpakalius. O jei pagauna mane ponas, lovoj gulintis, paima plonais pirščiukais, taip pradeda kutenti, kad aš iš juoko plyštu. O jei neplyštu, nubėgu toliau į lovą, tarnai, klodami lovą, užkloja mane, ir aš sau miegu per dieną.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

O dabar pažymėk, kurie iš šių teiginių, tavo nuomone, yra teisingi (+), kurie neteisingi (-):

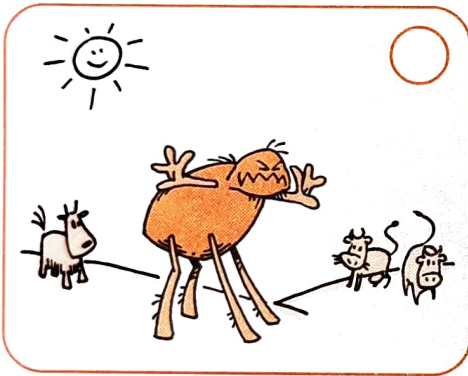
Blusos ir Musės nuomonės buvo visiškai skirtingos.

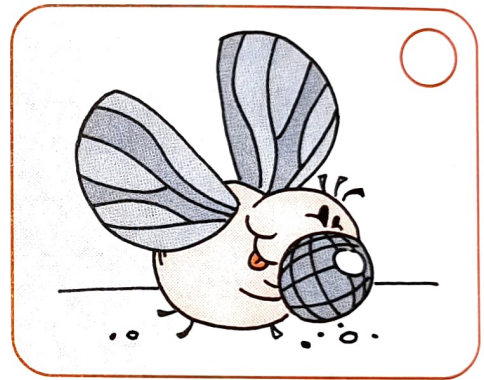
Taip

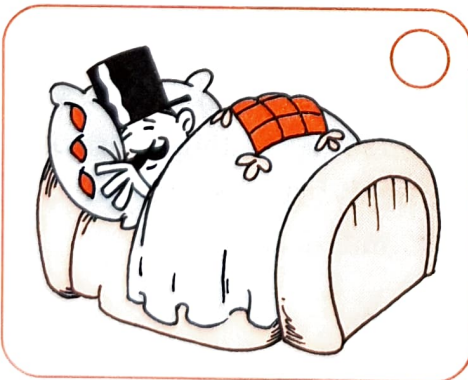
Ne

Blusai nepatiko gyventi kaime.

Musė buvo didelė ir stora.

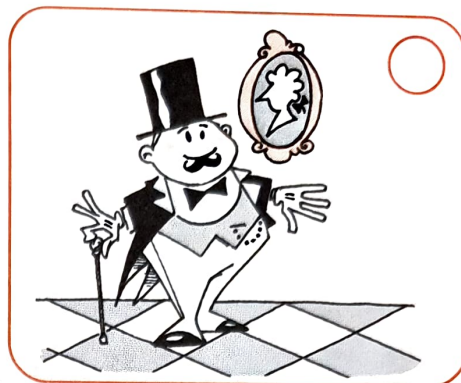
Ponai miega minkštose lovose.

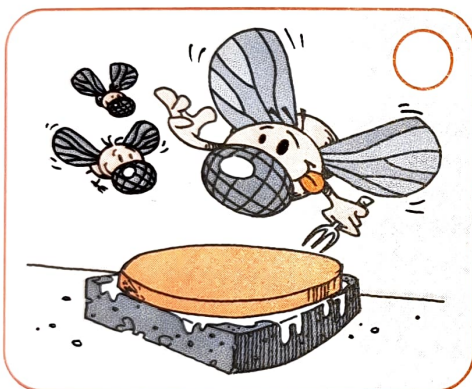
Musė ir Blusa buvo geros draugės.

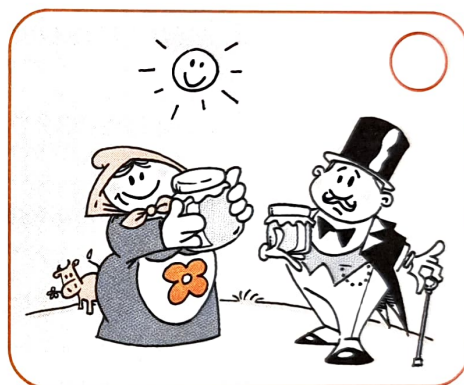
Kaimiečiai mėgsta varškę.

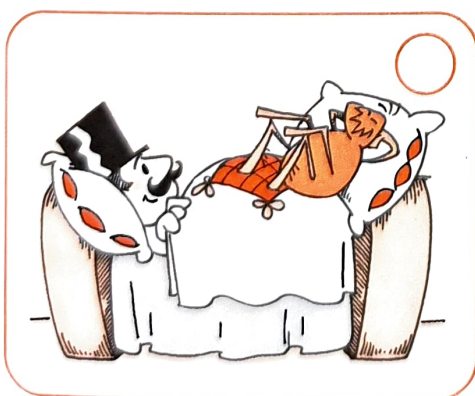
Ponų ploni pirštai.

Musės yra draugiškos – jei randa ką ėsti, pasikviečia ir draugų.

Kaimiečiai turi daugiau grietinės negu ponai.

Ponai yra geraširdiški – jie priima blusas į lovą.

Kaimiečiams blusas nepatinka.

„F“ raide pažymėk, kurie iš šių teiginių yra faktai, o „N“ raide teiginius, kurie yra kažkieno nuomonės:

1. Daug įdomiau skaityti knygą, negu žaisti lauke.
2. Stalas dažniausiai būna su keturiomis kojomis.
3. Mėlyna spalva yra gražesnė negu žalia.
4. Medus yra skanesnis už cukrų.
5. Medų valgyti sveikiau nei cukrų.
6. Sniegas yra baltos spalvos.
7. Žiemą smagiau nei vasarą.
8. Visi šunys yra gyvūnai.
9. a) salangos (tokie paukšteliai) lizdus lipdo iš savo seilių;
     b) iš salangų lizdų Kinijoje verdama sriuba;
     c) ši sriuba Kinijoje laikoma skanėstu.

„F“ raide pažymėk, kurie iš šių teiginių yra faktai, o „N“ raide teiginius, kurie yra kažkieno nuomonės. Jei tai faktas, ar jis teisingas (+), ar neteisingas (-)?

F/N	+/-	
☐	☐	1. Kiškis bėga greičiau už žmogų.
☐	☐	2. Varlės yra gražesnės už gyvates.
☐	☐	3. Karvė turi keturias kojas, o voras – aštuonias.
☐	☐	4. Aš manau, kad žirafos kaklas yra ilgesnis negu žmogaus.
☐	☐	5. Aš labiau norėčiau pamatyti raganosį, o ne begemotą.
☐	☐	6. Vėžliai ir gyvatės deda kiaušinius.
☐	☐	7. Man atrodo, saulė yra tokia maža, kad gali ją uždengti ranka.
☐	☐	8. Šiaurėje pusę metų būna diena, o pusę metų – naktis.
☐	☐	9. Pingvinai yra paukščiai, bet nemoka skraidyti.
☐	☐	10. Jeigu žmonės imtų smarkiai moti rankomis, galėtų skristi.

Pagalvok ir pasakyk:

1. Faktą apie kokį nors gyvūną.
2. Savo nuomonę apie kokį nors gyvūną.

Išsirink kokį nors daiktą ar gyvūną, pavyzdžiui, varną.

1. Prisimink visus faktus, kuriuos žinai apie šį gyvūną, ir pasakyk juos arba užrašyk.

Pavyzdžiui: Varna yra paukštis, su dviem kojomis, sparnais ir t. t.

..... yra .....

(įrašyk savo pasirinktą gyvūną)

2. Pasakyk arba parašyk savo nuomonę apie tą gyvūną.

Pavyzdžiui: Varna yra graži, ji man patinka ir t. t.

..... yra .....

(įrašyk savo pasirinktą gyvūną)

Yra daugybė skirtingų nuomonių, kaip atsirado Žemė. Perskaityk šiuos pasakojimus apie Žemės ir Lietuvos atsiradimą:

I.

Indėnų mitas pasakoja, kad kartą, kai dar nebuvo pasaulio, didžiulis varnas skraidė virš vandens ir nerado kur nutūpti.

Tada jis ėmė mėtyti į žemę akmenis ir akmenukus. Taip jis sukūrė salas, o vėliau ir medžius. Gyvūnai apsigyveno miškuose, o žuvys – jūrose.

Kai varnas iš medžio ir molio sukūrė vyrą ir moterį, pasaulio kūrimas buvo baigtas.

II. Lietuvos atsiradimas

*Ištiško geltona
Šviesa danguje,
Ir plaukia giedodamos
Žuvys į ją.*

*Raudonas ir žalias,
Kuprotas kaip krabas
Pašoka į viršų
Lietuviškas kraštas.*

*Kol rūstūs peizažai
Apanka erdve,
Kol medžiai žalia
Apsitraukia žieve, –*

*Žemelė po šviesulu
Šildo pečius
Ir išveda šviečiančius
Jūrų paukščius,*

*Garuodama myli,
Raudona visa,
Ji žiūri į milžinus
Debesyse –*

*Ir sukasi – lekia
Amžių versmėj –
Geltoni pasauliai,
Žali vieversiai.*

S. Geda. *Varnėnas po mėnuliu*. Vilnius, 1984, p. 7.

III.

Maždaug prieš keturis milijardus metų tankus dujų ir dulkių debesis susitraukė – susiformavo Saulė. Iš kitų debesies medžiagų susidarė ledo ir uolienų gabalai, kurie sukibo ir sudarė planetas.

Ką tik atsiradusios Žemės vidus buvo kietas, o paviršių sudarė skystas akmuo. Praėjo daug laiko, paviršius ėmė džiūti ir kietėti. Vandens garai nusileido ir virto vandeniu. Taip susidarė jūros ir vandenynai.

Maždaug prieš tris milijardus metų susiformavo vienas didelis žemynas. Vėliau šis žemynas suskilo, ir susidarė paskiri žemynai, bet jie buvo visai ne tokios formos kaip dabar.

Žemė nuolatos keičiasi, žemynai juda, kinta jų formos. Tačiau visa tai vyksta labai lėtai, todėl mes to nė nepastebime.

(Pagal: *Iliustruota faktopedija*. Vilnius, 2000.)

Pažymėk, kurie iš šių teiginių, tavo nuomone, yra teisingi (+), kurie ne (-):

- Pirmas pasakojimas yra faktas.
- Antras pasakojimas yra faktas.
- Trečias pasakojimas yra faktas.
- Pirmas pasakojimas yra tik nuomonė.
- Antras pasakojimas yra tik nuomonė.
- Trečias pasakojimas yra tik nuomonė.

Sukurk ir parašyk arba papasakok istoriją, kaip, tavo nuomone, atsirado Žemė.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Apie kiekvieną faktą žmonės turi daugybę skirtingų nuomonių. Faktas:

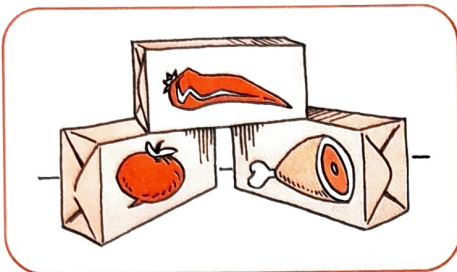

Devynioliktajame amžiuje Anglijoje įstatymas skelbė, kad visų automobilių priekyje turi bėgti raudona vėliava mosuojantis žmogus.

Kaip tu manai, kodėl buvo išleistas toks įstatymas? Ar tai geras įstatymas? Ar tu norėtum, kad ir dabar taip būtų?

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Faktas:

Vienas fabrikas pradėjo gaminti pipirų, mėsos ir burokėlių skonio kramtomąsias gumas.

Ką tu apie tai manai?

Tai labai gerai.

Tai labai blogai.

Tai labai įdomu, bet niekas tokių gumų nepirks.

Reikia nusipirkti tokios gumos ir paragauti.

.....

Faktas:

Lietuvoje greit bus išleistas toks įstatymas: lietingą dieną visi turės vaikščioti su basutėmis, o saulėtą dieną, kai išdžius balos, – su guminiiais batais.

Ką tu apie tai manai?

Tai labai gerai.

Tai labai blogai.

Tai labai įdomu, bet niekas nenorės tokio įstatymo vykdyti.

.....

D A L I S

KOSTAS IR BEGEMOTAS

K l a u s i n ě j i m a s

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR BEGEMOTAS

Vieną dieną Kostas pagalvojo:

- Kodėl aš turiu dvi rankas, bet tik vieną nosį?
- O jei aš turėčiau dvi nosis, ar man pyragai skaniau kvėpėtų?
- O jei pyragai skaniau kvėpėtų, ar aš norėčiau jų daug suvalgyti?
- O jei suvalgyčiau daug pyragų, ar būčiau storas?
- Begemotas nevalgo pyragų, kodėl jis storas?
- Kodėl begemotai neturi nė vienos rankos, bet turi vieną nosį?
- O jei begemotai turėtų dvi nosis, ar galėtų įkvėpti daugiau oro?
- O jei begemotai iškvėpuotų daugiau oro, ar jo užtektų gėlėms?
- O jei gėlėms neužtektų oro, tai ar jos nuvystų, ar galėtų žydėti nekvėpuodamos?
- Kėdės nekvėpuoja, kodėl jos nenumiršta?
- Kodėl kėdės neturi nei rankų, nei nosies? Ar kėdės gali galvoti? O klausinėti?

Įsivaizduok, kad Klausimas ir Atsakymas yra gyvi ir kad juos galima pamatyti. Pagalvok, kaip jie atrodo, ir nupiešk.

Čia nupiešk Klausimą:

A large, empty rectangular box with a dashed orange border, intended for drawing the question.

Čia nupiešk Atsakymą:

A large, empty rectangular box with a dashed orange border, intended for drawing the answer.

Perskaityk šiuos klausimus. Plusu (+) pažymėk tuos klausimus, į kuriuos buvo lengva atsakyti. Klaustuku (?) – į kuriuos sunku, bet įmanoma atsakyti. Minusu (-) – į kuriuos neįmanoma atsakyti.

1. Kiek pirštų turi viena tavo ranka?
2. Ar dabar šviečia saulė?
3. Ar saulė švies ir po tūkstančio metų?
4. Kas atsirado pirma – višta ar kiaušinis?
5. Kur įdomiau gyventi – mieste ar kaime?
6. Geriau būti turtingam ar laimingam?

Sugalvok ir pasakyk arba parašyk klausimų, į kuriuos sunku, bet įmanoma atsakyti. Klausimai gali prasidėti šiais žodžiais:

- Kas ..... ?
- Kodėl ..... ?
- Kam ..... ?
- Kur ..... ?
- Kiek ..... ?
- Ką ..... ?
- Ar ..... ?
- ..... ?
(įrašyk)

Sugalvok matematinių klausimų. Klausimai gali prasidėti šiais žodžiais:

Kas ..... ?

Kodėl ..... ?

Kam ..... ?

Kur ..... ?

Kiek..... ?

Ką..... ?

Kuris ..... ?

Koks ..... ?

Ar ..... ?

..... ?

(įrašyk)

Pavyzdžiui:

Kiek bus dukart du?

Kuris skaičius yra didesnis: 5 ar 6?

Kodėl žmonės sugalvojo skaičius ir pradėjo skaičiuoti?

**Čia pateikti atsakymai į klausimus.
Kiekvienam atsakymui sugalvok ir pasakyk arba
parašyk kuo daugiau įmanomų klausimų.**

Pavyzdžiui:

Atsakymas – *ledas*.

Galimi klausimai:

1. Koks produktas gaunamas sušaldžius saldų pieną?
2. Kas šaltą žiemą padengia ežerų ir upių vandenį?
3. Kas bus sušaldžius vandenį?
4. Kas yra šaltas ir permatomas kaip stiklas?

Laive

1. ....
2. ....

Kalėdų senelis

1. ....
2. ....

Šilta

1. ....
2. ....

Vasarą

1. ....
2. ....

Baimė

1. ....
2. ....

Perskaityk:

Senovėje didikai gyveno didelėse ir prašmatniose pilyse. Turtingesni didikai ir karaliai turėjo ne po vieną, o bent jau po keletą pilių įvairiose savo šalies vietose. Jie porą mėnesių pagyvendavo vienoje pilyje, paskui su visais tarnais ir palyda kraustydavosi į kitą pilį.

Kaip manai, kodėl didikai taip dažnai kraustydavosi iš vienos vietos į kitą?
Į šį klausimą atsakyk klausimais.

Pavyzdžiui:

Gal didikai taip dažnai kraustydavosi todėl, kad jiems atsibosdavo ilgai gyventi vienoje vietoje?

Gal didikai taip dažnai kraustydavosi todėl, kad .....

.....?

Gal didikai taip dažnai kraustydavosi todėl, kad .....

.....?

Gal didikai taip dažnai kraustydavosi todėl, kad .....

.....?

Gal didikai taip dažnai kraustydavosi todėl, kad .....

.....?

Gal didikai taip dažnai kraustydavosi todėl, kad .....

.....?

.....?

.....?

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Nupiešk didikus, besikraustančius
iš vienos vietos į kitą.

**Piešinyje būtinai pavaizduok ne tik didikus,
bet ir priežastį, dėl kurios didikai, tavo manymu,
dažniausiai kraustydavosi.**

A large, empty rectangular box with a dashed orange border, intended for the student to draw their answer to the question.

Perskaityk istoriją:

DŽONATANAS LIVINGSTONAS ŽUVĖDRA

I dalis

1. Rytą vėl patekėjusi saulė žėrė savo spindulių auksą ant švelniai vilnijančios jūros... Atokiai nuo kranto vienui vienas lavinosi Džonatanas Livingstonas Žuvėdra... Jis nebuvo paprastas paukštis. Dauguma žuvėdrų skraidymo gudrybių pramoksta tik tiek, kad galėtų pakilti nuo kranto, o paskui grįžti atgal. Daugumai žuvėdrų svarbu ne skrydis, o maistas. Bet šiam paukščiui rūpėjo ne duonos kąsnis, jam rūpėjo skrydis. Labiausiai už viską pasaulyje Džonatanas Livingstonas Žuvėdra mėgo skraidyti. Jis netruko įsitikinti, jog šitaip mąstydamas kitų žuvėdrų mėgstamas nebus. Net ir tėvai nuliūdo, kai Džonatanas kiauras dienas ėmė leisti vienui vienas, šimtus kartų bandydamas prasklęsti palei pat vandens paviršių...

2. Mama klausinėjo:

– Kodėl tau, Džonatanai, taip sunku būti tokiam pat kaip Būriui priklausančios žuvėdros?.. Sūnau, juk iš tavęs beliko oda ir kaulai.

– Klausyk, Džonatanai, – kiek galėdamas švelniau tarė tėvas, – žiema jau ne už kalnų... Jei jau būtinai nori mokytis, stenkis kuo daugiau sužinoti apie maistą ir apie tai, kaip jo prasimanyti... Vien skraidymu sotus nebūsi...

3. Kelias dienas Džonatanas stengėsi elgtis taip kaip kitos žuvėdros... Tačiau ilgai šitaip tvirti negalėjo. Netrukus Džonatanas Žuvėdra, alkanas, bet laimingas, vėl buvo vienui vienas toli nuo kranto ir mokėsi. Šį kartą pratybos buvo skirtos greičiui...

Pasiekęs tūkstančio pėdų aukštį jis kaip akmuo smigo žemyn tiesiog lig vandens... Jam niekaip nepavyko išmukti plasnais taip, kaip norėjo. Jau dešimt kartų bandė, ir visus dešimt kartų, kai tik viršydavo septyniasdešimties mylių per valandą greitį, visai negalėdavo valdyti kūno ir kaip akmuo pliumptelėdavo į vandenį...

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Pakilęs du tūkstančius pėdų jis pabandė vėl... Skrydis pareikalavo veik neįsivaizduojamų pastangų, bet pavyko. Džonatanas pasiekė absoliutų žuvėdrų skridimo greičio rekordą.

4. Kitą rytą, vos patekęs saulei, Džonatanas Žuvėdra vėl treniravosi... Dabar jis smigo tiesiog žemyn dviejų šimtų keturiolikos mylių per valandą greičiu!.. Sustoti Džonatanas negalėjo – jis net nežinojo, kaip pasukti į šoną šitokiu greičiu. Jei dabar su kuo susidurtų, mirtis būtų neišvengiama... Ir štai rytą, užsimerkęs ir lydintas vėjo, Džonatanas kaip žaibas perskrodė pusryčiaujančių žuvėdrų būrį per patį vidurį. Šįkart jam nusišypsojo Likimo Žuvėdra, ir niekas nežuvo...

5. Jis jautėsi nugalėtojas. Didžiausias greitis... Tai lūžis, iškiliasis įvykis visoje Būrio istorijoje!.. Kai apie tai sužinos žuvėdros, iš džiaugsmo neteks galvos! Mes galime būti laisvi. Galime išmukti skraidyti!..

Kai Džonatanas nusileido, ant kranto jau buvo susirinkusi žuvėdrų Taryba...

– Džonatanai Livingstonai Žuvėdra! Išeik į rato vidurį! Stovėti viduryje reiškė didžiausią pripažinimą arba nenuplaunamą gėdą...

Na, žinoma, pagalvojo Džonatanas, Pusryčiautojų būrys šįryt matė Lūžį! Bet garbės man nereikia. Aš tik trokštu perduoti ką atradęs.

6. Jis žengė į priekį.

– Džonatanai Livingstonai Žuvėdra, – tarė Vyriausiasis, – stok į gėdos ratą visų savo gentainių akivaizdoje!.. Už tai, kad elgeisi neapgalvotai ir neatsakingai, už tai, kad paniekini Žuvėdrų Šeimos orumą ir tradicijas.

Stovėti gėdos rate taip pat reiškė būti pašalintam iš žuvėdrų bendrijos ir ištremtam...

– Tu mums daugiau ne brolis, – visos kaip viena tarstelėjo žuvėdros, užsikimšo ausis ir demonstratyviai atsuko jam nugaras.

II dalis

7. Džonatanas Žuvėdra nuskrido už Tolimųjų Uolų ir likusias dienas praleido vienas. Jis sielojosi ne dėl savo vienatvės, o dėl to, kad kitos žuvėdros atsisakė skrydžio malonumo...

Kasdien jis išmokdavo vis daugiau ir daugiau... Džonatanas perprato skraidymo meną, ir kaina, kurią teko už tai sumokėti, jam neatrodė tokia jau didelė. Jis įsitikino, jog žuvėdrų gyvenimą labiausiai trumpina nuobodulys, baimė ir pyktis, ir, kai pats viso to atsikratė, gyveno ilgą ir įspūdingą kupiną gyvenimą...

8. Jos pasirodė vakare. Abi šalia jo atsiradusios žuvėdros spindėjo nelyginant žvaigždės... Tačiau didžiausią nuostabą kėlė jų neprilygstamas skraidymas...

– Kas jūs?

– Mudvi esame iš tavo Būrio, Džonatanai. Mes tavo draugės. Atskridome palydėti tave į aukštybes, parsivesti tave namo.

– Aš neturiu namų. Nė Būrio. Aš – atstumtasis.

– Tu klysti, Džonatanai. Jau nemažai išmokai. Baigus vieną mokyklą laikas pereiti į kitą...

– Aš pasiruošęs, – pagaliau tarė Džonatanas.

9. Dabar, kai paliko žemę ir pakilęs virš debesų sparnas į sparną sklendė su dviem spindulingosiomis žuvėdromis, jis pastebėjo, kad ir jo paties kūnas ėmė švytėti taip pat kaip ir naujųjų pažįstamų. Naujasis kūnas skraidė nepalyginti tobuliau nei senasis...

Netrukus Džonatanas pamatė, kad jo čia laukia ne mažesni mokslai už tuos, kuriuos jis buvo išėjęs žemėje. Bet mokymasis buvo kitoks. Čionykštės žuvėdros buvo jo bendramintės. Kiekvienai iš jų svarbiausia atrodė skraidyti. Tai buvo nuostabūs paukščiai. Kasdien visi jie valandų valandas praleisdavo ore tobulindami savo sugebėjimus.

10. Vieną rytą jiedu su Mokytoju ilgai treniravęsi nutūpė ant kranto pailsėti.

– Kurgi kitos žuvėdros? Kodėl čia jų tiek nedaug? – paklausė

Džonatanas.

– Taip yra todėl, kad tu, Džonatanai, esi ypatingas paukštis, gal tik viena žuvėdra iš milijono yra tokia kaip tu...

Po mėnesio Džonatanas buvo pažengęs nepaprastai toli...

11. Laikui bėgant Džonatanas kartkartėmis vis sugaudavo save galvojant apie žemę, kurią kadaise paliko... Džonatanas Žuvėdra pasijuto tapęs mokytoju. Mokytoju, kuris savo meilę tegali išreikšti atskleisdamas tiesą kitai žuvėdrai, galbūt ieškančiai galimybės surasti savąjį kelią.

Žuvėdros tarė:

– Džonatanai, kartą jos jau atstūmė tave. Kodėl tau atrodo, jog bent viena iš tavo anų laikų pažįstamų žuvėdrų dabar ims tavęs klausyti? Žuvėdros, nuo kurių tu atsiskyrei, ir šiandien tebeklykauja pešdamosi dėl duonos trupinių...

Tačiau Džonatanas mąstė apie tai, kad žemėje galėtų atsirasti viena ar dvi žuvėdros, sugebančios pakilti aukščiau.

– Aš turiu grįžti, – pagaliau tvirtai apsisprendęs tarė Džonatanas.

III dalis

12. Žvalgydamasis aplink Džonatanas neskubėdamas suko ratais virš Tolimųjų Uolų...

Per tris mėnesius Džonatanas susirado septynis mokinius. Visi jie buvo atstumtieji, išvaryti į Tolimąsias Uolas, kur kažkada buvo ištremtas ir pats Džonatanas...

Dar po mėnesio Džonatanas nutarė, jog laikas grįžti į Būrį.

– Mes tam nepasiruošę! – sušuko vienas Džonatanos mokinių. –

Niekas ten mūsų nelaukia. Juk mes atstumtieji!

– Mes turime teisę skristi kur panorėję ir būti tuo, kuo trokštame, – ramiai atsakė Džonatanas.

Sumišę mokiniai nežinojo nė ko griebtis. Būrio įstatymas skelbė, jog atstumtieji niekad neturi teisės grįžti...

13. Bet štai vieną rytą jie atskrido iš vakarų, išsirikiavę visi aštuoni. Įprasti klykavimai ir grumtynės dėl kasdienės duonos kąsnio Būryje staiga liovėsi. Visos žuvėdros įsistebeilijo į juos... Praėjo beveik valanda, kol Būriui buvo paskelbtas Vyriausiojo sprendimas: žuvėdra, prakalbusi su atstumtuuju, tą pat akimirką pati tampa atstumtąja...

14. Pasipraktikavę Džonatano mokiniai nusileisdavo ant smėlio pailsėti ir atidžiau įsiklausydavo į Džonatano žodžius. Po kurio laiko naktimis aplink ratu sutūpusius mokinius atsirasdavo dar vienas ratas – tai buvo smalsios žuvėdros, kurios valandų valandas klausydavosi mokytojo kalbų, o prieš aušrą pradingdavo, kad jų nepastebėtų kitos.

Po didžiojo Sugrįžimo praėjus vos mėnesiui viena Būriui priklausiusi žuvėdra peržengė nustatytą ribą ir pasiprašė išmokoma skraidyti... Po to dar viena ir dar viena...

Už tai kitos žuvėdros norėjo Džonataną užkapoti.

15. Vienas Džonatano mokinys paklausė:

– Nesuprantu, kaip tu gali mylėti paukščių minią, kuri ką tik buvo pasiryžusi tave užkapoti.

Džonatanas atsakė:

– Aišku, kad tokių paukščių aš nemyliu. Aš nemyliu neapykantos ir blogio, ir tai suprantama. Bet kiekvienoje žuvėdroje turi pratintis įžvelgti ką nors gera ir atskleisti tą gerį jai pačiai. Kai įpranti, toks elgesys teikia daug džiaugsmo.

(Atpasakota pagal: Richard Bach. *Džonatanas Livingstonas Žuvėdra*. Kaunas, 2000.)

Įsivaizduok, kad tu esi mokytojas. **Užduok** savo mokiniams kuo daugiau klausimų, kurie padėtų aptarti perskaitytą tekstą, patikrinti, ar „mokinys“ gerai jį suprato, kokia „mokinio“ nuomonė apie šį tekstą ir jo veikėjus.

Nupiešk Džonataną Livingstoną Žuvėdrą ir kitas žuvėdras. Piešinyje **turi atsispindėti** tai, kuo Džonatanas skiriasi nuo kitų žuvėdrų.

D A L I S

KOSTAS, PLAUKAI IR MINTYS

D a l i s i r v i s u m a

Perskaityk istoriją:

KOSTAS, PLAUKAI IR MINTYS

Kostas žinojo, kad rankos yra jo kūno dalys. Ir kojos. Ir ausys. Ir plaukai. Bet vieną dieną kirpykloje, kai nukirpti Kosto plaukai jau mėtėsi ant grindų, Kostas nuliūdo. Kostui nepatiko, kad jo kūno dalys mėtosi ant grindų ir, dar blogiau, tuoj bus įmestos į šiukšlių dėžę!

Kostas nusprendė:

– Visiems sakysiu, kad mano plaukai nėra mano kūno dalis.

Kitą dieną buvo dar blogiau. Kostas visą dieną keikėsi ir visus pravardžiavo, todėl jau vakare niekas su Kostu nebenorėjo šnekėtis.

Kostas nusprendė:

– Visiems sakysiu, kad mano žodžiai nėra mano dalis. Įvairiausi žodžiai patys kada tik nori šokinėja iš mano burnos ir visus įžeidinėja. Ką gi aš galiu padaryti?

Vakare Kostas norėjo miego, bet vis galvojo apie šią keistą dieną.

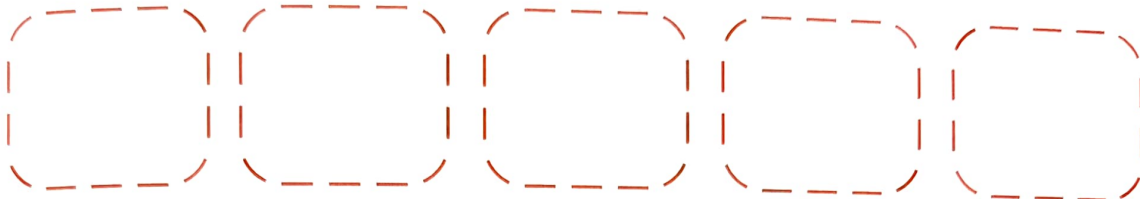
Kostas nusprendė:

– Mintys juk nėra mano kūno dalis. Tačiau jos lenda į galvą, lyg norėtų tapti mano dalimi!

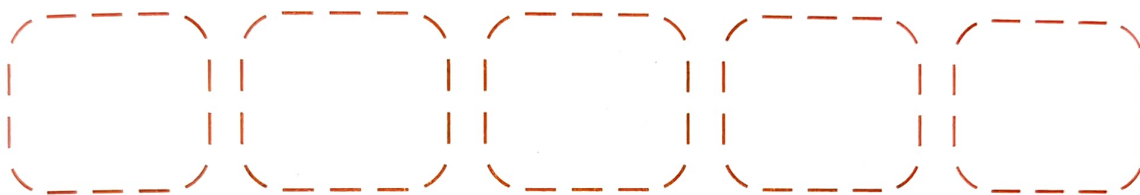

Kiekvienas daiktas yra sudarytas iš pavienių detalių.
Nupiešk, iš kokių dalių sudaryti:

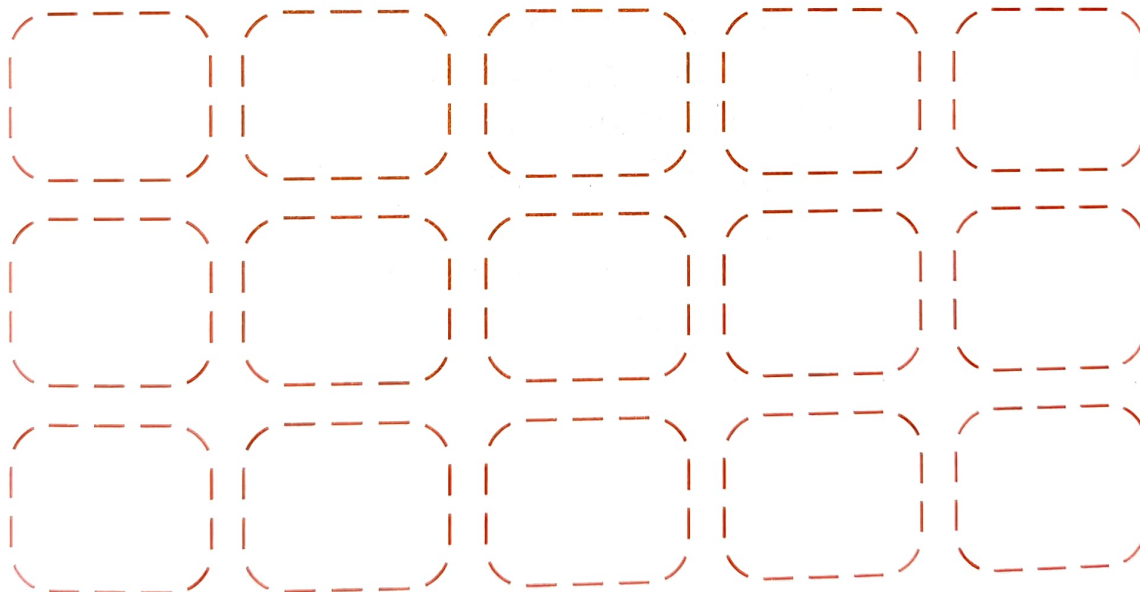
stalas

namas

tu pats

Kai nupieši, iš kokių dalių sudarytas tu pats, **pažiūrėk** į žmogaus kūno sandaros piešinius šios knygos pabaigoje.
Pagalvok: ar žmogus sudarytas tik iš fizinių dalių (širdies, rankų, kojų ir t. t.). Kokios dar dalys sudaro žmogų?

Jau senų senovėje žmonės bandė išsiaiškinti, iš kokių dalelių viskas pasaulyje sudaryta.

Perskaityk:

Maždaug prieš 2400 metų gyveno filosofas Demokritas. Jis manė, kad visa ko pradžia yra atomai. Atomai – tai labai mažos, pačios mažiausios, dalelės, kurių jau nebegali padalyti į dar mažesnes daleles. Viskas randasi ir yra sudaryta tik iš atomų, o mirę ar sunykę daiktai vėl virsta daugybe mažų atomų. Po kiek laiko iš tų atomų susidaro jau kiti daiktai.

Atomų yra be galo daug, tačiau jų nei daugėja, nei mažėja. Niekada neatsiranda naujų atomų ir niekada neišnyksta nė vienas atomas. Išnyksta tik iš atomų sudaryti daiktai, o atomai tuomet sudaro kitus daiktus. Atomai nuolatos juda. Sudarydami kokį nors daiktą, atomai juda vienas nuo kito labai mažais atstumais, todėl tas daiktas yra tvirtas ir neišyra. O kai atomai nutolsta vienas nuo kito, daiktas suyra. Pavyzdžiui, nukritusi stiklinė sudūžta todėl, kad susijungusios atomų grupės, sudarančios stiklinę, nutolsta viena nuo kitos ir sudaro paskiras atomų grupes – šukes.

Mes įvairius daiktus matome tik todėl, kad nedidelė dalis atomų atsiskiria nuo to daikto, skrenda per orą ir per akis patenka į mūsų galvą. Skrisdami oru atomai išlaiko tokią formą, koks yra pats daiktas. Taip mes daiktus pamatome ir suvokiame. Kai geras oras ir nėra vėjo, tas perėjimas būna greitas ir be kliūčių. Rudenį audringas oras dažnai sumaišo ir išmuša iš kelio vaizdus, jie darosi neryškūs, išblukę ir silpni.

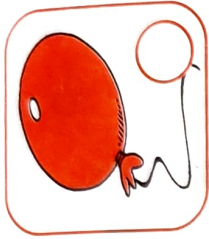
Įvairius garsus mes girdime tik todėl, kad nuo garsus skleidžiančio daikto atsikyla grupelė atomų ir įlenda mums į ausis. Uždužiame todėl, kad nuo kvapus skleidžiančio daikto atitrūkę atomai įlenda mums į nosis.

(Atpasakota remiantis *Filosofijos istorijos chrestomatija. Antika*. Vilnius, 1977, p. 80–93.)

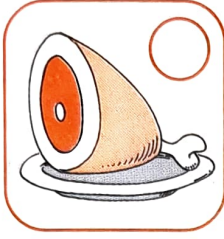

Pliusu (+) pažymėk, kurie atsakymai, tavo manymu, yra teisingi, o minusu (-) tuos, kurie neteisingi.

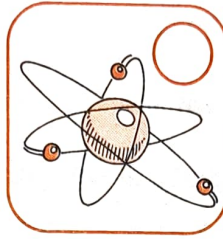
Demokritas manė, kad viskas pasaulyje sudaryta iš:

a) oro;

b) mėsos;

c) atomų;

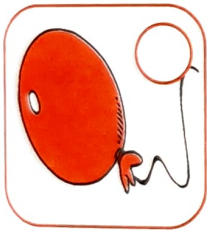

d) trupinių;

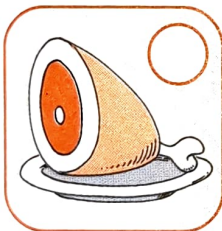

e) nieko.

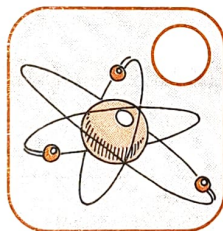
Aš manau, kad viskas pasaulyje sudaryta iš:

a) oro;

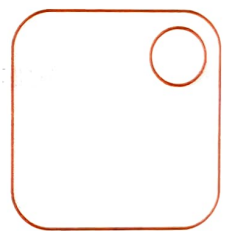
b) mėsos;

c) atomų;

d) trupinių;

e) .....
(įrašyti)

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Demokritas manė, kad iš atomų sudaryti:

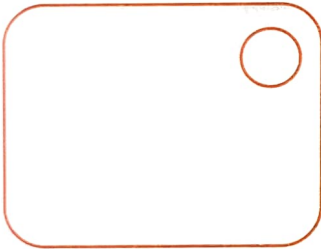
a) tik kai kurie daiktai;

b) labai daug daiktų;

c) visi daiktai;

d) niekas nesudaryta iš atomų;

e) tik negyvi daiktai;

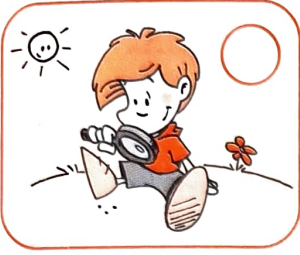

f) tik gyvi daiktai;

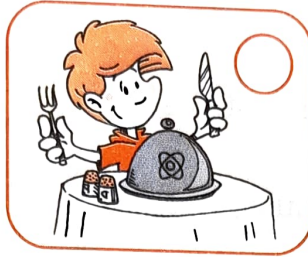

g) tik gražūs daiktai.

Demokritas manė, kad atomus galima:

a) pamatyti;

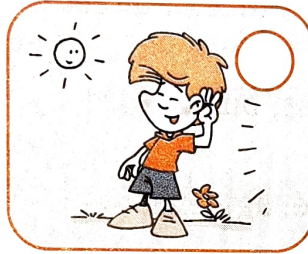
b) suvalgyti;

c) užuosti;

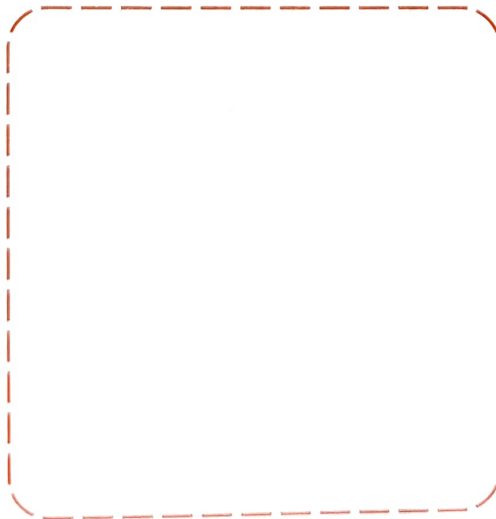

d) paliesti;

e) išgirsti.

Nupiešk save, sudarytą iš mažų dalelių – atomų. Viską piešk tik taškeliais.

Pabrauk žodį, kuris pagal prasmę ar reikšmę netinka prie kitų trijų žodžių.
Kodėl taip manai?

1. Lova, raktas, spinta, stalas.
2. Slyva, vyšnia, kriaušė, trešnė.
3. Bėgti, sėdėti, eiti, važiuoti.
4. Raudonas, riešutas, raketa, molis.
5. Kamuolys, arbūzas, bulvė, dėžė.
6. Žolė, debesis, eglė, agurkas.
7. Silkė, medus, šokoladas, cukrus.
8. Langas, kojinė, elektros lemputė, stiklinė.
9. Du, keturiolika, septyni, trys.
10. Erelis, strutis, višta, pingvinas.
11. Upė, jūra, ežeras, tvenkinys.

Perskaityk:

Tą patį įvykį galima aprašyti trim skirtingais stiliais. Pavyzdžiui, kad žmogus rado kankorėžį.

I. Romantiškasis – iškilmingas stilius:

*Mieli ir brangūs ponai! Nebegaliu išverti, kaip noriu Jums, gerbiamieji, su didžiausiu džiaugsmu pranešti šią puikią ir nuostabią naujieną. Vakar vakare, žavingai čirškiant žvirbliams ir ilgesingai kvarkiant varlėms, lėtai vaikščiodamas nuostabiai mėlyno ežero pakrante, po sena didinga pušimi visiškai netikėtai radau mažą, bet beprotiškai gražų ir nepakartojamą kankorėžį!
Didžiai Jus gerbiantis ir be galo mylintis Jonas.*

II. Oficialusis – „sausas“ stilius:

Ponai, pranešu Jums naujieną – vakar vakare ežero pakrantėje, po pušimi, radau kankorėžį.

Jonas

III. Kasdienis stilius:

Mieli ponai, noriu Jums pranešti naujieną. Vakar vakare čirškiant žvirbliams ir kvarkiant varlėms vaikščiodamas ežero pakrante po sena pušimi netikėtai radau mažą, bet gražų kankorėžį.

Jonas

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Sakiniai yra sudaryti iš dalių – žodžių, o žodžiai – iš raidžių. Pasakyk arba parašyk žodžių, kurių pirma raidė yra:

B ..... B ..... B .....
 O ..... O ..... O .....
 Ž ..... Ž ..... Ž .....

Pasakyk arba parašyk žodžių, kurių antra raidė yra:

....B..... ....B..... ....B.....
 ....O..... ....O..... ....O.....
 ....Ž..... ....Ž..... ....Ž.....

Pasakyk arba parašyk žodžių, kurių trečia raidė yra:

.....B..... .....B..... .....B.....
 .....O..... .....O..... .....O.....
 .....Ž..... .....Ž..... .....Ž.....

Pasakyk arba parašyk žodžių, kurių paskutinė raidė yra:

.....A .....A .....A
 .....Ė .....Ė .....Ė
 .....K .....K .....K
 .....O .....O .....O

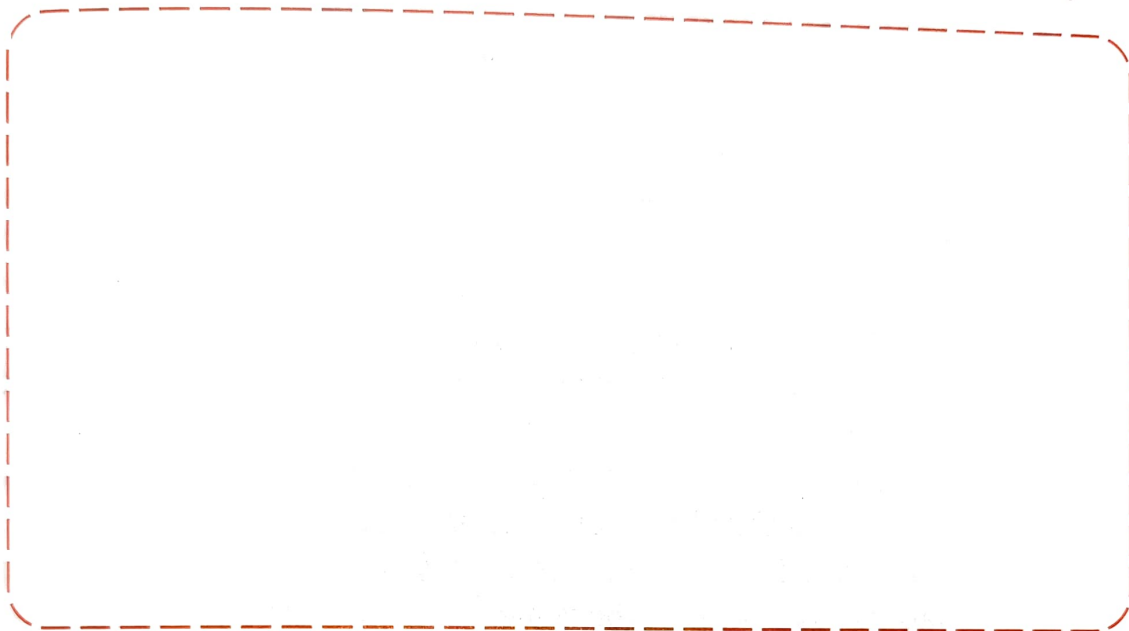
Mūsų pasaulį sudaro daugybė dalių: žemynai, tautos, įvairūs miestai, gatvės, namai. **Nupiešk** pasaulio žemėlapij ir jame **pažymėk** Lietuvą, o Lietuvoje – savo miestą.

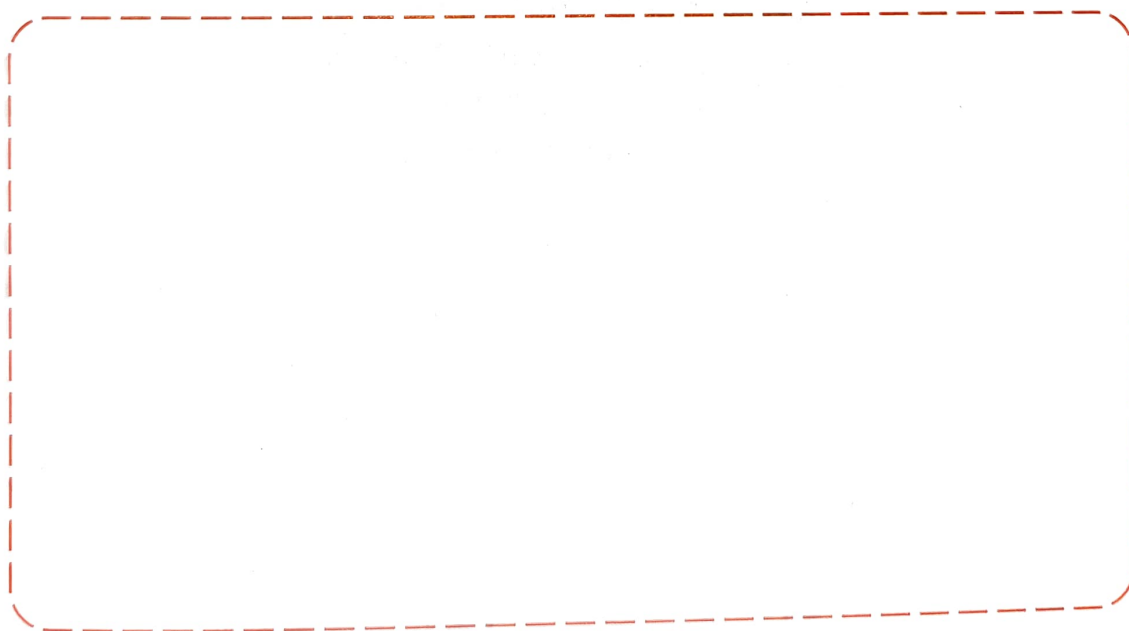
Savo piešinį **palygink** su tikrais žemėlapiais, esančiais šios knygos pabaigoje. Ar šie žemėlapiai panašūs? **Pažiūrėk** į įvairių tautybių vaikų nuotraukas. Gal žinai, kuriuose žemynuose ar kuriose šalyse gyvena šie vaikai?

Nupiešk savo gatvę. Būtinai nupiešk visus namus, stulpus ir visas kitas dalis, kurias ir sudaro tavo gatvę.

Nupiešk savo kambarį. Būtinai nupiešk visus baldus, daiktus ir įvairias smulkmenas, visas detales, kurias ir sudaro tavo kambarį.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Kadaise Lietuvos valstybės nebuvo, o jos teritorijoje gyveno keletas mažų tautelių. **Perskaityk trumpą Lietuvos istoriją:**

Maždaug prieš du tūkstančius metų Lietuvos teritorijoje susiformavo baltų gentys (dar vadinamos aisčių gentimis). Žmonės gyveno bendruomenėmis, o keletas bendruomenių sudarė gentį. Keletas genčių sudarė Žemę, kurią valdė kunigaikštis. Žemės viduryje stovėjo gynybine tvora aptvertas Piliakalnis, kuriame priešams užpuolus slėpdavosi ir kunigaikštis, ir paprasti žmonės. Šalia Piliakalnio stovėjo Alkakalnis, kur žmonės meldavosi, aukodavo dievams. Baltai buvo pagonys, tikėjo ir garbino gamtos dievus: dangaus dievą Perkūną, Žvėrių viešpatį, Vandenių viešpatį ir kitus.

Baltų gentys turėjo stiprias pilies, gerus ginklus, o pajūryje gyvenusios gentys – irklinių ir burinių laivų. Kai kurie laivai buvo net 17 metrų ilgio, o į grobikiškus žygius Švedijon ir Danijon išplaukdavo apie tris šimtus baltų laivų.

Tais laikais žmonės dirbo žemę, augino gyvulius – avis, ožkas, kiaules.

Baltų gentys buvo stiprios ir turtingos, prekiaavo su daugeliu Europos kraštų. To meto kronikose rašoma: „Aistija labai didelė. Joje daug pilių ir kiekvienoje yra kunigaikščių. Tenai labai daug medaus ir žuvų“.

Bet Europoje buvo neramu. Po ją bastėsi hunai, slavai. XII amžiuje baltų gentis pradėjo puldinėti vokiečiai, jie norėjo atimti žemes ir turtus. Baltų genčių žmonės vokiečiai norėjo paversti katalikais. Norėdamos apsiginti nuo priešų, gentys pradėjo jungtis. Vienos genties kunigaikštis, kurio vardas buvo Mindaugas, kai kuriuos kunigaikščius įkalbino gražiuoju, o kitus jėga privertė sujungti savo žemes, ir XIII amžiuje sukūrė Lietuvos valstybę. 1253 metais Mindaugas kartu su žmona Morta buvo karūnuotas Lietuvos karaliumi. Mindaugą vokiečiai vis dėlto privertė krikštytis ir tapti kataliku, bet Lietuvos valstybė buvo išsaugota, o Mindaugas buvo pirmas ir paskutinis Lietuvos karalius.

Nuo XIII amžiaus iki šių laikų Lietuvos valstybei teko patirti daugybę karų – ir su rusais, ir su švedais, ir su lenkais, ir su vokiečiais. Lietuva tai būdavo nepriklausoma, tai vėl kas nors ją užkariaudavo. Paskutinį kartą savo nepriklausomybę Lietuva atgavo 1991 m. kovo 11 d.

(Atpasakota pagal: A. Butrimas. *Lietuvos istorija*. Vilnius, 1993, p. 37–68.)

Pliusu (+) pažymėk tuos teiginius, kurie, tavo manymu, yra teisingi, minusu (-) tuos, kurie neteisingi:

Lietuvos valstybė buvo visą laiką.

Lietuvos valstybė susikūrė XIII amžiuje, kai susivienijo daug smulkių žemių.

Baltų gentys buvo silpnos ir neturtingos.

Baltų gentys išliko tik todėl, kad susivienijo.

Mindaugas suvienijo baltų žemes.

Mindaugas buvo pirmasis ir vienintelis Lietuvos karalius.

Žodžiu ar raštu pratęsk teiginius:

1. Baltų gentys tryliktajame amžiuje susijungė ir sudarė Lietuvos valstybę, panašiai kaip ir .....

Pavyzdys. Mano tėvai vedė ir sukūrė šeimą.

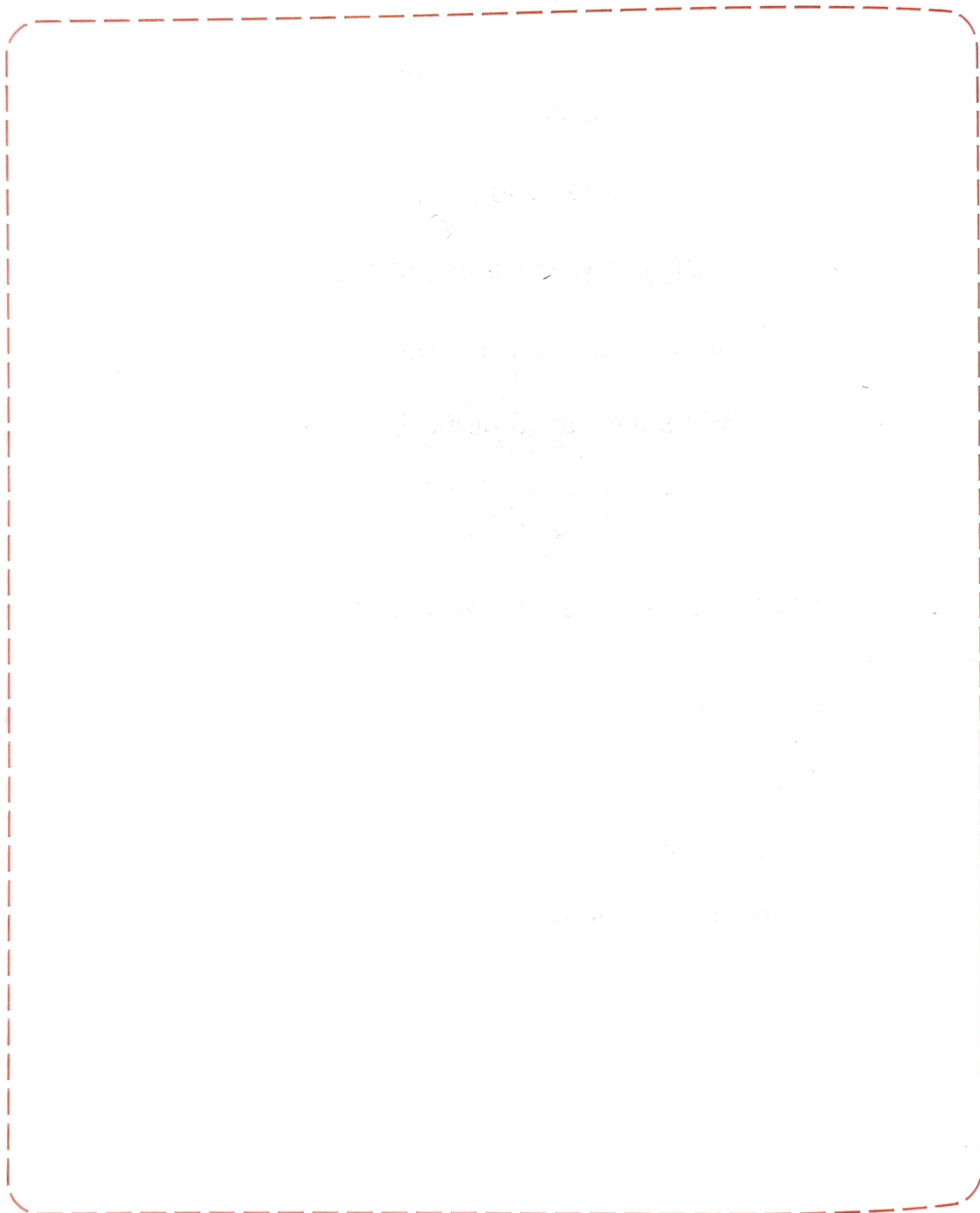
2. 1991 metais Lietuva atgavo nepriklausomybę, panašiai kaip ir .....

3. Baltų gentys tryliktajame amžiuje susijungė ir sudarė Lietuvos valstybę, o Lietuva dabar siekia susijungti su .....

.....

Nupiešk Lietuvos karaliaus Mindaugo ir jo žmonos Mortos karūnavimo šventę. **Nupiešk** visas iškilmių detales: karalių, karūną, drabužius, vaišes, rūmus ir t. t.

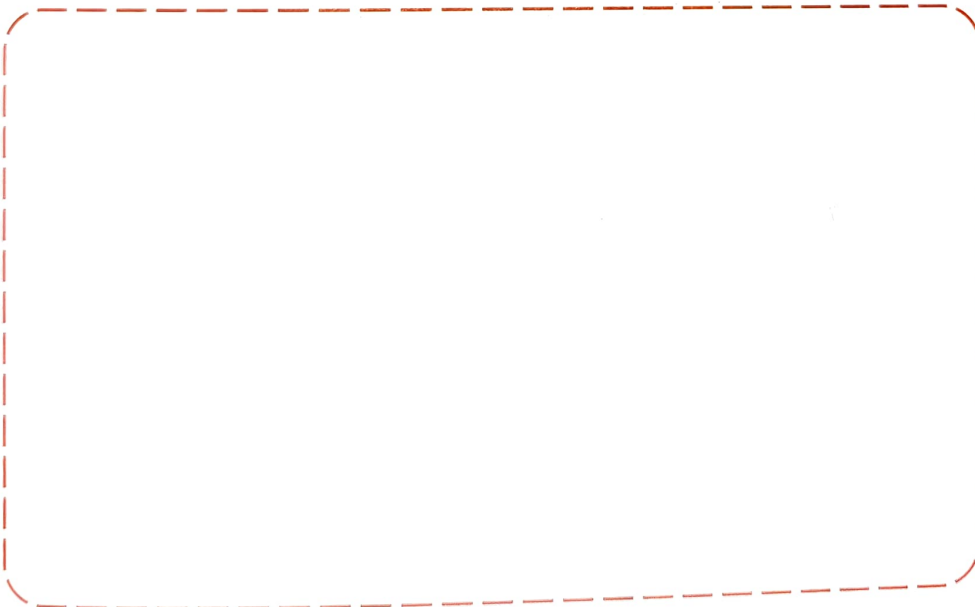

Kartais mes esame pagrindiniai kokio nors įvykio dalyviai, o kartais – ne. **Nupiešk** save tada, kai buvai pagrindinis kokio nors įvykio dalyvis.

Nupiešk save tada, kai buvai nepagrindinis ir visiškai nesvarbus kokio nors įvykio dalyvis.

Išspręsk šiuos uždavinius:

1. Nupiešk dramblių ir padalyk jį į dvi lygias dalis:

2. Išsivaizduok ir nupiešk, kad tu turi du obuolius. Padalyk juos į dvi lygias dalis:

3. Padalyk šiuos pagaliukus į dvi lygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Kiekvienoje krūvelėje yra po ..... pagaliukus.

4. Padalyk šiuos pagaliukus į dvi nelygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Vienoje krūvelėje yra ....., kitoje – ..... pagaliukai(-ų).

5. Padalyk šiuos pagaliukus į tris lygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Kiekvienoje krūvelėje yra po ..... pagaliukus.

6. Padalyk šiuos pagaliukus į tris nelygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Vienoje krūvelėje yra ....., kitose – ....., ... pagaliukai(-ų).

7. Padalyk šiuos pagaliukus į keturias lygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Kiekvienoje krūvelėje yra po ..... pagaliukus.

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

8. Padalyk šiuos pagaliukus į keturias nelygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Vienoje krūvelėje yra ....., kitose – ....., ..., ... pagaliukai(-ų).

9. Padalyk šiuos pagaliukus į šešias lygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Kiekvienoje krūvelėje yra po ..... pagaliukus.

10. Padalyk šiuos pagaliukus į šešias nelygias dalis:

| | | | | | | | | | |

Vienoje krūvelėje yra ....., kitose – ....., ..., ..., ..., ... pagaliukai.

D A L I S

KOSTAS IR BAIMĖ

J a u s m a i   i r   e m o c i j o s

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR BAIMĖ

Kostui atrodė, kad jis yra bailys.

Kostas bijojo džiaugtis. Jam nepatiko, kad besidžiaugiantys žmonės daug kalba ir stengiasi kitus užkrėsti savo džiaugsmu.

Kostas bijojo pykti. Jam nepatiko susiraukę, rėkiantys žmonės.

Kostas bijojo stebėtis. Jam nepatiko, kad iš nuostabos žmonės net išsižioja.

Kostas bijojo liūdėti. Jam nepatiko, kad liūdni žmonės lėtai vaikšto ir daug verkia.

Kostas bijojo būti laimingas. Jam nepatiko, kad laimingi žmonės yra viskuo patenkinti.

Kostas bijojo jausti kaltę. Jam nepatiko, kad kalti žmonės nenori prisipažinti, kad prasikalto.

Kostas bijojo nekęsti. Jam nepatiko, kad žmonės nemėgsta, kai jų nekenti.

Kostas bijojo mylėti. Jam nepatiko, kad tie, kurie myli, vieną dieną gali liautis mylėję.

Kostas bijojo bijoti. Jam nepatiko, kad iš baimės žmonės dažnai užmiršta, ko ir dėl ko taip išsigando.

Papasakok arba parodyk, kaip tu elgiesi, ką darai, kai:

1. Džiaugiesi.
2. Esi kuo nors susidomėjęs.
3. Esi nustebęs.
4. Dėl ko nors liūdi.
5. Pyksti.
6. Jauti pasibjaurėjimą.
7. Ko nors nekenti.
8. Bijai.
9. Tau gėda.
10. Jauti kaltę.
11. Esi laimingas. O kai nelaimingas?
12. Ką nors myli.
13. Tau ką nors skauda.

Pažiūrėk knygos pabaigoje į įvairių tautybių vaikų nuotraukas. Kaip tie vaikai jaučiasi? Gal džiaugiasi, liūdi, stebisi, bijo, yra susigėdę, o gal jiems skauda? **Kodėl taip manai?**

Sukurk istoriją, kuri paaiškintų, kas vaikams atsitiko ir kodėl jie taip jaučiasi?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Čia aprašytas Jonuko elgesys.

Pagalvok ir parašyk, kokia emocija – džiaugsmas, susidomėjimas, nuostaba, liūdesys, pyktis, pasibjaurėjimas, neapykanta, baimė, gėda ar kaltė, – galėjo sukelti tokį Jonuko elgesį.

1. Jonukas bėgiojo ir spardė viską aplinkui.

.....

2. Jonukas šokinėjo ir plojo rankomis.

.....

3. Jonukas įdėmiai į kažką žiūrėjo.

.....

4. Jonukas slėpėsi po stalu.

.....

5. Jonukas stovėjo išsižiojęs, nuleidęs rankas.

.....

6. Jonuko žandai buvo smarkiai raudoni.

.....

7. Jonuko skruostais tekėjo ašaros.

.....

8. Jonukas pabrėžtinai apsisuko ir nuėjo.

.....

9. Jonukas stovėjo nuleidęs galvą ir žiūrėjo į žemę.

.....

10. Jonukas šaukė ir smarkiai mosavo rankomis.

.....

11. Jonukas su pagaliu krapštė smėlį ir kartkartėmis kažką ištraukdavo ir palaižydavo.

.....

12. Jonukas voliojosi ant žemės.

.....

13. Jonukas tai atsisėdavo, tai vėl atsistodavo, pavaikščiodavo ir vėl atsisėdavo.

.....

14. Jonukas prieš save mosavo rankomis, tarsi kažką kumščiuotų.

.....

15. Jonukas, susiėmęs už galvos, smarkiai lingavo į šonus.

.....

16. Jonukas užsidarė savo kambaryje ir neišlindo iš jo visą dieną.

.....

17. Jonukas vis prieidavo, apkabindavo ir pabučiuodavo mamą.

.....

18. Jonukas pasakė „fui“.

.....

19. Jonukas spjaudėsi.

.....

20. Jonukas šaukė: „Tuoju aš tave primušiu“.

.....

Atsakyk į klausimus. Atsakymą „taip“ žymėk pliusu (+), atsakymą „ne“ minusu (-).

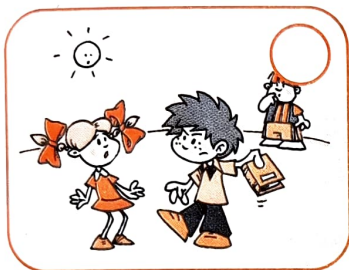
- Ar tu kada nors esi matęs laimę?
- Ar tu kada nors esi matęs džiaugsmą?
- Ar tu kada nors esi matęs baimę?
- Ar tu kada nors esi matęs pyktį?
- Ar tu kada nors esi matęs skausmą?
- Ar tu kada nors esi matęs kančią?
- Ar tu kada nors esi matęs meilę?
- Ar tu kada nors esi matęs laimingą žmogų?
- Ar tu kada nors esi matęs besidžiaugiantį žmogų?
- Ar tu kada nors esi matęs bijantį žmogų?
- Ar tu kada nors esi matęs pykstantį žmogų?
- Ar tu kada nors esi matęs žmogų, kuriam skauda?
- Ar tu kada nors esi matęs žmogų, kuris kenčia?
- Ar tu kada nors esi matęs mylintį žmogų?
- Jei staiga išnyktų visi žmonės, ar laimė, meilė, skausmas, baimė ir t. t. vis tiek išliktų?

Mes galime valdyti savo emocijas. Supykę galime rėkti, bet galime išlikti ramūs. Mes patys turime nuspręsti, kaip geriau elgtis.

Pažymėk plusu (+), kaip Martynui būtų geriau pasielgti.

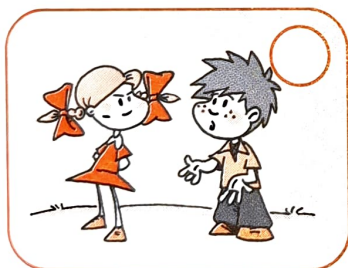
1. Monika sudavė Martynui per galvą. Martynui skauda, bet jis nenori susipykti su Monika. Kaip geriau būtų pasielgti:

a) duoti Monikai per galvą;

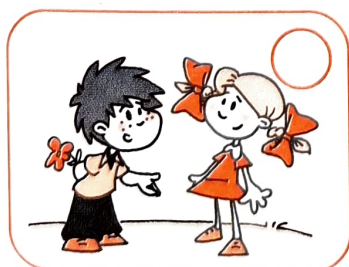
b) duoti per galvą Tomui, kuris stovėjo šalia ir viską matė;

c) paklausti, kodėl Monika taip padarė;

d) viską papasakoti mokytojai, o vakare – savo ir Monikos mamai;

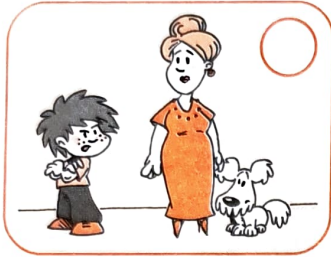
e) paprašyti Monikos, kad daugiau nesimuštų;

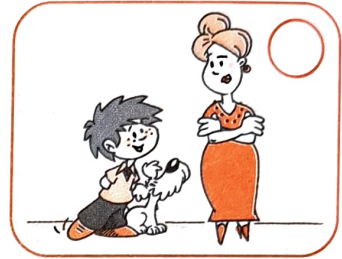
f) pradėti rėkti, keiktis ir mėtyti daiktus?

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

2. Mama vakare neišleido Martyno į lauką. Martynas norėjo pažaisti su draugais, todėl labai užpyko ant mamos. Kaip Martynui geriausia pasielgti:

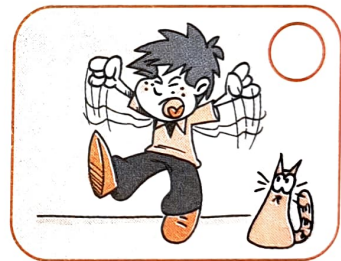
a) piktai pasakyti mamai, kokia ji bloga ir negailestinga;

b) gražiai paprašyti dar kartą;

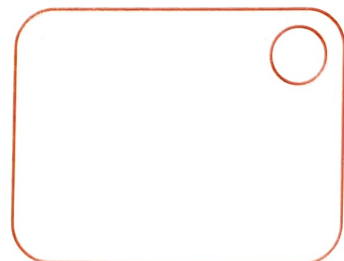
c) trenkti durimis ir užsidaryti savo kambaryje;

d) šaukti ir mojuoti rankomis;

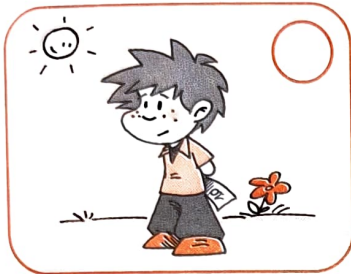

e) pradėti verkti;

f) ..... ;
..... ?

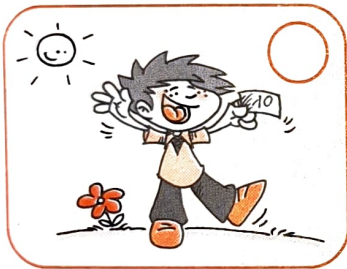
3. Martynas loterijoje laimėjo dešimt litų. Martynas nori, kad visi praeiviai pamatytų, kaip jis džiaugiasi. Kaip Martynui geriausia pasielgti:

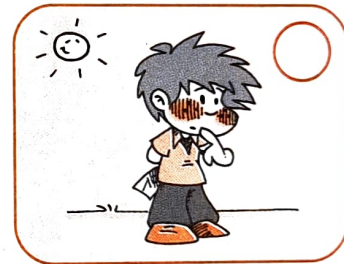
a) stovėti ir tylėti;

b) spjaudyti į praeivius, kad atkreiptų jų dėmesį;

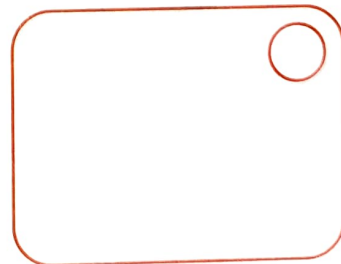
c) garsiai šaukti: „Valio, valio, aš laimėjau 10 litų!“;

d) smarkiai parausti;

e) lakstyti aikšte ir mojuoti laiminguoju loterijos bilietu;

f) ..... ;
..... ?

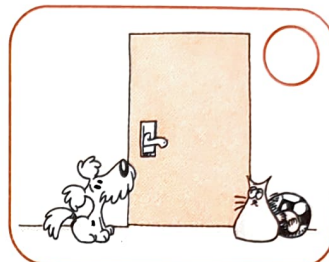
TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

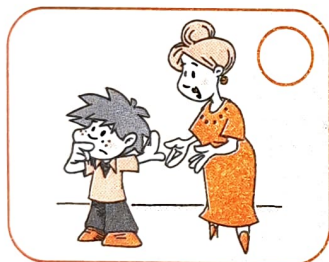
4. Martynui šlyt labai liūdna, jis nori, kad jį visi suprastų ir užjaustų. Kaip Martynui geriausia pasielgti:

a) verkti, bet niekam nesakyti, kodėl verkia;

b) užsidaryti savo kambaryje ir neišeiti iš jo visą dieną;

c) kai mama paklaus, kas atsitiko, sakyti: „Nelįšk, man viskas gerai“;

d) visiems pasakoti, kad jam liūdna;

e) tyliai prisiglausti prie mamos, ją apsikabinti ir pasiguosti;

f) primušti brolių už tai, kad jam šiandien linksma?

Kartais mes būname laimingi, kartais – nelaimingi.
Čia **nupiešk** laimingą žmogų:

A large, empty rectangular box with a dashed orange border, intended for drawing a happy person.

Čia **nupiešk** nelaimingą žmogų:

A large, empty rectangular box with a dashed orange border, intended for drawing a sad person.

Pagalvok, pasakyk ir parašyk, kas atsitiktų, jei pasaulyje staiga:

1. Išnyktų džiaugsmas.

.....

2. Visi nustotų viskuo domėtis.

.....

3. Visi nustotų viskuo stebėtis.

.....

4. Išnyktų liūdesys.

.....

5. Išnyktų pyktis.

.....

6. Išnyktų pasibjaurėjimas.

.....

7. Išnyktų neapykanta.

.....

8. Visi nustotų bijoti.

.....

9. Visi nustotų jausti kaltę.

.....

10. Visi nustotų jausti gėdą.

.....

11. Išnyktų meilė.

.....

12. Išnyktų laimė.

.....

13. Išnyktų draugiškumas.

.....

14. Išnyktų skausmas.

.....

Kas iš šių dalykų, tavo manymu, turėtų išnykti, kad mums būtų geriau gyventi? Kodėl? Pabrauk šį žodį juodai.
Kas iš šių dalykų, tavo manymu, turėtų neišnykti, kad mums būtų geriau gyventi? Kodėl? Pabrauk šį žodį raudonai.

Nupiešk pasaulį be .....

(Čia įrašyk žodį, kurį pabraukei juodai.)

A large, empty rectangular box with a dashed red border, intended for the student to draw a world without the word they underlined in black.

Nupiešk pasaulį be .....

(Čia įrašyk žodį, kurį pabraukei raudonai.)

A large, empty rectangular box with a dashed red border, intended for the student to draw a world without the word they underlined in red.

XVI amžiuje Lietuvą ir Lenkiją valdė kunigaikštis Žygimantas Augustas. Jis buvo vedęs Barbora Radvilaitę ir ją labai mylėjo. Tačiau Žygimantas Augustas buvo priverstas dažnai vykti į Lenkiją. Todėl jis su žmona daug susirašinėjo. Perskaityk Barbaros Radvilaitės laišką Žygimantui Augustui:

Šviesiausiasis Maloningasis Karaliau, pone, pone man maloningai palankus! Iš jūsų karališkosios Malonybės laiško sužinojau apie Jūsų Karališkosios Malonybės mano maloningojo pono gerą sveikatą ir laimingą kelionę. Aš, girdėdama tai, Viešpačiui Dievui už tai dėkoju ir tuomet Jo Šventosios Malonybės prašau, kad Jo Šventoji malonybė teiktųsi Jūsų Karališką Malonybę mano maloningąjį poną ilgai ir laimingai sveiką laikyti ir kitų žmonių, Jūsų Karališkosios Malonybės valdinių, pasitenkinimui, taip pat ne mažiau ir mano, amžinos Jūsų Karališkosios malonybės belaisvės ir mažiausios tarnaitės, dideliu džiaugsmu... Teikeisi, Jūsų Karališkoji Malonybe mano maloningasis pone, savo laišku pasiteirauti apie mano, savo tarnaitės, sveikatą ir man savo maloningo palankumo ženklą – žiedelį pasiųsti... Aš, būdama dėkinga už malonę, (...) už Jūsų karališkosios Malonybės savo maloningojo pono ir geradari gailėstingumą, trokštu amžinai ištikimai tarnauti Jūsų Karališkajai malonybei. Nuolankiai prašau, kad Jūsų Karališkoji malonybė, turėdamas prieš savo akis tą žiedelį, kurį Jūsų Karališkajai Malonybei šiame savo laiške siunčiu, teiktųsi man būti maloningu ponu, laikydamas mane savo maloningoje atmintyje, iš kurios kad nebūčiau apleista.

*Jūsų Karališkosios Malonybės mažiausioji tarnaitė
Barbora Radvilaitė*

(R. Ragauskienė, A. Ragauskas. *Barboros Radvilaitės laišakai Žygimantui Augustui ir kitiems*. Vilnius, 2001, p. 169–170.)

Perskaityk Žygimanto Augusto laišką Barbora Radvilaitei:

Šviesiausioji maloningoji Karaliene, mūsų miela žmona! Kad Jūsų Karališkoji Malonybė savo laišku teikėsi mus aplankyti, linkėdama mums geros sveikatos ir laimingo ilgus metus valdymo, tai mes iš Jūsų Karališkosios Malonybės mūsų mielos žmonos labai palankiai priimame, juo labiau Viešpaties Dievo prašydami, kad Jūsų Karališkoji Malonybė ilgai sveika būdama... su mumis kartu teiktųsi džiaugtis...

Dėl to, kad mes jūsų malonybės iš savo įprastos malonės neapleistume, tai tuo Jūsų Malonybei abejoti nereikėtų, kadangi gerai prisimename, ką jau kartą Viešpačiui Dievui ir Jūsų Malonybei mūsų mielai žmonai pažadėjome...

Rašyta 1548 m.

Jūsų Malonybės vyras Žygimantas Augustas karalius savo ranka.

(Ten pat, p. 221–223.)

Nupiešk, kaip, tavo manymu, atrodė šie laiškai.

Barboros Radvilaitės laiškas vyrui Žygimantui Augustui:

A large, empty rectangular box with a dashed red border, intended for drawing the letter.

Žygimanto Augusto laiškas žmonai Barborai Radvilaitei:

A large, empty rectangular box with a dashed red border, intended for drawing the letter.

D A L I S

KOSTAS IR SAPNAI

Paslapty s i r k e i s t e n y b ė s

Perskaityk istoriją:

KOSTAS IR SAPNAI

Kostas mąsto:

Kai aš užmiegu, pabunda mano sapnai.

Kai aš pabundu, pabunda ir mano svajonės.

Laikas išvis nemiega; vis dirba ir dirba, vis eina ir eina.

Paslaptys irgi nemiega – vis slepiasi.

Slepiasi sapnuose ir svajonėse.

Keistenybės irgi nemiega – stengiasi būti vis keistesnės ir keistesnės.

Ir aš neturiu laiko miegoti – turiu įminti paslaptis, turiu suprasti keistenybes.

Bet tik tada, kai aš užmiegu, pabunda mano sapnai.

O paslaptys slepiasi sapnuose ir svajonėse.

O kur slepiasi keistenybės? Kada jos gyvena – kai užmiegu ar kai pabundu?

Prisimink pačią įdomiausią paslaptį, kokią žinai.

Pagalvok ir **pasakyk** pačią didžiausią keistenybę, kokią žinai.

Pliusu (+) pažymėk teiginius, kurie, tavo manymu, yra teisingi:

1. Jei ant labai šiurkštaus audinio atsisės žmogus ir meška – ar jie abu pajus tą patį?

Taip

Ne

Koks iš tikrųjų yra audinys?

Šiurkštus

Nešiurkštus

Ar tu galėtum įrodyti meškai, kad audinys tikrai šiurkštus?

Taip

Ne

2. Vieni žmonės mėgsta mėsą, o kiti jos neima net į burną. Kokia mėsa yra iš tikrųjų?

Skani

Neskani

3. Kvepalai skaniai kvepia, bet paragavus – labai neskanūs. Kokie iš tikrųjų yra kvepalai?

Malonūs

Nemalonūs

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Pažiūrėjus į medų jis atrodo gana bjauriai – tiesiog lipni ruda košė. O paragavus jis saldus ir skanus. Tad koks medus yra iš tikrųjų?

- Malonus   Nemalonus

4. Daiktai sapnuose mums kartais atrodo visai kitokie nei tada, kai nemiegame. Ar tau kada nors yra taip buvę? Koks tai buvo daiktas? Koks tas daiktas yra iš tikrųjų?

- Toks, koks jis buvo sapne.
 Toks, kokį matai nemiegodamas.

5. Kai laivas plaukia toli jūroje, jis atrodo mažiukas. O kuo jis labiau artėja, tuo atrodo didesnis. Koks laivas yra iš tikrųjų?

- Mažas   Didelis

O tuo metu, kai laivas atrodo mažas, iš tikrųjų jis yra:

- Mažas   Didelis

6. Kokia yra tavo odos spalva? (įrašyk) .....

O kokia, kai tau šalta? .....

O kai esi įdegęs? .....

O tamsoje? .....

Tad kokia iš tikrųjų yra tavo odos spalva?.....

7. Jei sirgdamas vaistų gersi tiek, kiek paskyrė gydytojas, jie tau padės.
O jei išgersi daugiau, gali net numirti. Tad vaistai iš tikrųjų yra:

Naudingi   Žalingi

8. Ar vilkas, palyginti su skruzdėle, yra didelis gyvūnas?

Didelis   Mažas

O palyginti su drambliau?

Didelis   Mažas

Ar mažam vaikui vilkas atrodo didelis gyvūnas?

Didelis   Mažas

TĘSINYS KITAME PUSLAPYJE

Ar suaugusiam žmogui vilkas atrodo didelis gyvūnas?

Didelis

Mažas

Ar iš tikrųjų vilkas yra didelis gyvūnas?

Didelis

Mažas

9. Tie, kurie pirmą kartą pamato jūrą, būna sužavėti. O tiems, kurie visą gyvenimą gyvena prie jūros ir mato ją kasdien, jūra nebeatrodo tokia nuostabi ir žavinga. Tad kokia jūra yra iš tikrųjų?

Išpūdinga

Neišpūdinga

10. Ar mes galime pasakyti, kokie daiktai yra iš tikrųjų?

Taip

Ne

11. Ar mes galime pasakyti, kaip daiktai mums atrodo?

Taip

Ne

Kokie mums atrodo įvairūs daiktai, priklauso nuo to, kokie mes patys esame tuo metu, kai žiūrime į daiktus. Perskaityk istoriją:

Žiema. Tėtis ir septynerių metų berniukas stovi pusnyje. Berniukas sako:

- Kiek daug šiomet sniego! Pusnis man beveik iki kaklo!
- Kokia čia pusnis, – atsako jam tėvas. – Vos iki kelių. Va mano vaikystėje tai būdavo pusnys! Siekdavo net iki kaklo!

Kaip manai, ar iš tikrųjų seniau pusnys buvo didesnės? Kodėl taip manai?

Nupiešk berniuką, tėtį ir sniego pusnį, kaip aprašyta istorijoje. Paskui tame pačiame piešinyje, prie tos pačios pusnies, nupiešk tėtį, kai jis buvo septynmetis.

Ką šis piešinys tau padėjo suprasti?

Dažnai būna sunku nuspręsti, kuris piešinys yra meno kūrinys, o kuris – ne. **Peržiūrėk** piešinius, pateiktus šios knygos pabaigoje. **Prisimink** kitų piešinių, kuriuos kada nors esi matęs.

Pliusu (+) pažymėk, kurie teiginiai tau atrodo teisingi:

1. Tik įrėminti piešiniai yra meno kūriniai.
2. Tik spalvoti piešiniai yra meno kūriniai.
3. Tik truputį keisti ir paslaptingi piešiniai yra meno kūriniai.
4. Tik tie piešiniai, kurie visiems patinka, yra meno kūriniai.
5. Tik tie piešiniai, kurie patinka man, yra meno kūriniai.
6. Tik tie piešiniai, kurie kabo muziejuose ar parodose, yra meno kūriniai.
7. Tik tie piešiniai, kurie brangiai kainuoja, yra meno kūriniai.
8. Tik tie piešiniai, kurie yra nupiešti labai kruopščiai, yra meno kūriniai.
9. Tik tie piešiniai, kuriuos nupiešė žymūs dailininkai, yra meno kūriniai.
10. Tik gražūs piešiniai yra meno kūriniai.
11. Visi piešiniai yra meno kūriniai.
12. Visi daiktai yra meno kūriniai.

Nupiešk du piešinius.
Čia nupiešk paprastą piešinį:

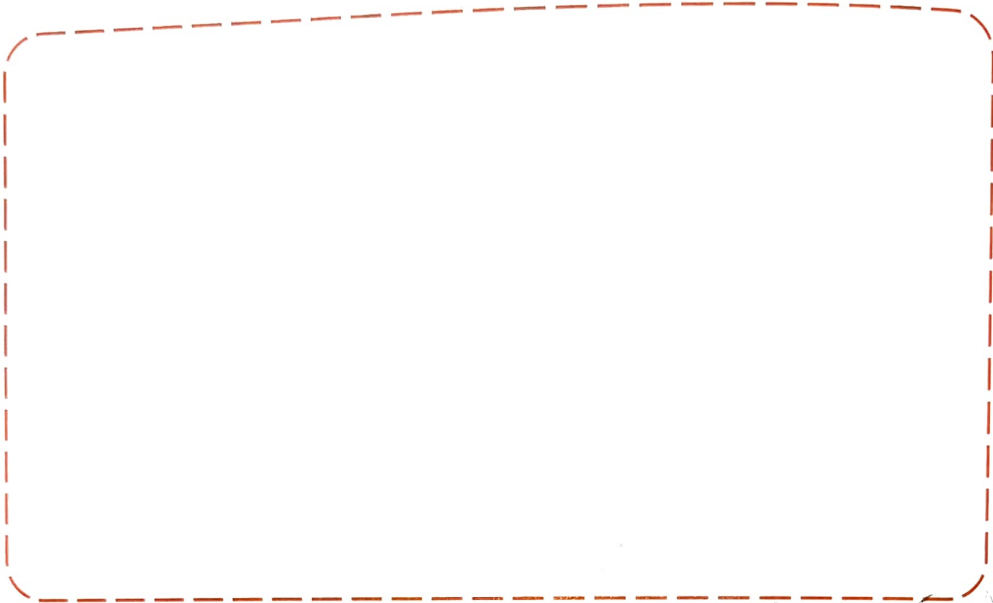
A large, empty rectangular area with a dashed red border, intended for drawing a simple picture.

Čia nupiešk meno kūrinį:

A large, empty rectangular area with a dashed red border, intended for drawing a work of art.

Nupiešk paukštį:

**Tačiau piešti galima ir kitaip.
Perskaityk eilėraštį:**

KAIP NUPIEŠTI PAUKŠTĮ

Pirmiausia reikia nutapyti narvelį

Su durim atvirom,

Po to nutapyti

Kažką mielo,

Kažką paprasto,

Kažką gražaus,

Kažką vertingo

Paukščiui.

Paskui padėti paveikslą prie medžio

Sode,

Miške

Arba girioje,

Pasislėpti už medžio,
 Nieko nekalbant,
 Nejudant.
 Kai paukštis atlėks,
 Jei jis iš viso atlėks,
 Žiūrėti be galo tyliai
 Ir laukti, kol paukštis įeis į narvelį,
 O kai jis bus viduj,
 Pamažėli duris uždaryt teptuku.
 Paskui
 Ištraukti vieną po kito narvelio virbus,
 Atsargiai, nepalietus nė vienos paukštelio plunksnos,
 Po to nutapyti medžio portretą
 Parinkus pačią gražiausią šaką
 Paukščiui,
 Taip pat nutapyti žalius lapus
 Ir kvepiantį vėją,
 Saulės dulkes,
 Žvėrių ir žolynų šlamesį
 Vasaros kaitroje,
 O paskui laukti, kol paukštis įsigeis giedoti.
 Jei paukštis negiedos,
 Tai blogas ženklas,
 Ženklas, kad tas paveikslas prastas.
 Bet jei jis užgiedos, tai geras ženklas,
 Ženklas, kad galite pasirašyti.
 Tada švelniai ištraukite
 jo vieną plunksną
 ir savo parašą padėkit
 paveikslo kampe.

Žakas Preveras // XX a. Vakarų poetai. Vilnius, 1969, p. 48–49.

Ar ir tu paukštį piešei taip, kaip parašyta šiame eilėraštyje?

Taip

Ne

Kaip iš tikrųjų reikia piešti paukštį?

Taip, kaip piešei tu.

Taip, kaip parašyta eilėraštyje.

Kaip įdomiau piešti paukštį?

Taip, kaip piešei tu.

Taip, kaip parašyta eilėraštyje.

Sukurk tokio paties stiliaus eilėraščių tema „Kaip nupiešti žmogų?“.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Įsivaizduok, kad visi žmonės staiga tapo visiškai laisvi ir gali daryti, ką nori.

Pagalvok:

Ką tu darytum, jei būtum visiškai laisva(-as)?

.....

Kas būtų, jei būtum visiškai laisva(-as) ir galėtum daryti, ką nori?

.....

Kas būtų, jei visi žmonės visada galėtų daryti tai, ką nori?

.....

Sunku pažinti ir suprasti kitą žmogų. O ar lengva pažinti ir suprasti save? Pliusu (+) pažymėk teiginius, kurie, tavo manymu, yra teisingi.

1. Ar tau būna taip, kad, atrodo, save puikiai pažįsti, bet kartais pasielgi taip, kad nustebini net pats save?

Taip

Ne

Papasakok tokių atvejų.

2. Ar tu kartais galvoji apie tokius dalykus, kurie tau visiškai svetimi? Ar būna taip, kad tavo mintys stebina tave patį ir tau atrodo, kad čia galvoji ne tu, o kažkas kitas?

Taip

Ne

Papasakok tokių atvejų.

3. Ar tau būna taip, kad nežinai, ko nori?

Taip

Ne

Papasakok tokių atvejų.

4. Ar kiti žmonės gali padėti tau sužinoti, ko tu nori?

Taip

Ne

5. Ar tau būna taip, kad vieną dieną visiškai nebenori tų saldainių, kuriuos anksčiau labai mėgai?

Taip

Ne

Arba nenori klausytis muzikos, kuri anksčiau tau labai patikdavo?

Taip

Ne

Papasakok tokių atvejų.

6. Ar tu kartais nori tokių dalykų, kurių anksčiau nenorėdavai?

Taip

Ne

Papasakok tokių atvejų.

7. Ar tau kartais būna čia liūdna, čia linksma, bet pats nežinai kodėl?

Taip

Ne

Papasakok tokių atvejų.

8. Ar tu galėtum pasakyti, kad pažįsti save, ir žinai, ką galvosi ir ko norėsi rytoj ar po metų?

Taip

Ne

Pasaulis pilnas mums nesuprantamų dalykų, paslapčių. Paslaptys būna kelių rūšių – įmintos, atskleistos ir tokios, kurių įminti mes kol kas negalime.

Nupiešk dvi paslaptis.

Čia **nupiešk** įmintą paslaptį:

A large, empty rectangular area outlined with a dashed red line, intended for drawing a hidden mystery.

Čia **nupiešk** neįmintą paslaptį:

A large, empty rectangular area outlined with a dashed red line, intended for drawing a hidden mystery.

Atsakyk į klausimus:

1. Ar gerai, kad aplink mus yra tiek daug paslapčių?

Taip

Ne

2. Ar būtų įdomu gyventi, jei paslapčių nebūtų?

Taip

Ne

3. Ar būtų įdomu gyventi, jei aplink mus būtų vien paslaptys ir mes nieko nežinotume?

Taip

Ne

4. Ką tu gali padaryti, kad paslapčių būtų mažiau? Parašyk savo nuomonę:

.....

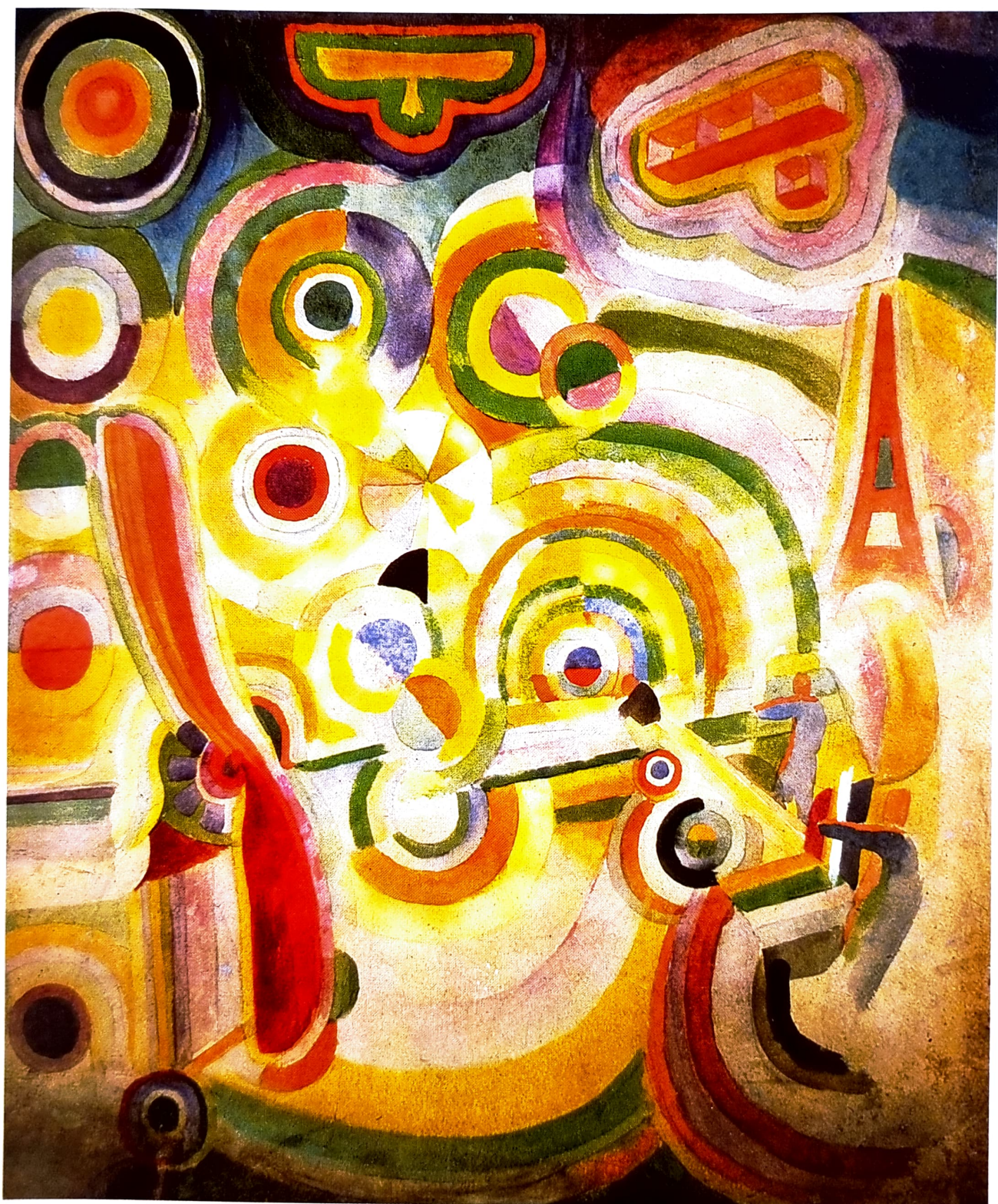
.....

.....

5. Vienas žmogus pasakė: „Kuo daugiau sužinau, tuo, man atrodo, aš mažiau žinau. Vos tik išsprendžiu kokią problemą ar randu atsakymą į man rūpintį klausimą, iškart iškyla naujų klausimų“. Ar ir tu kartais jautiesi taip pat?

Taip

Ne

Robertas Delonė. Blerio pagerbimas, 1914

Pasaulio žemėlapis

✂

Janas van Eikas. Arnolfinių sužadėtuovės, 1434

Europos žemėlapis

Vinsentas van Gogas. Saulėgražos, 1888

Lietuvos žemėlapis

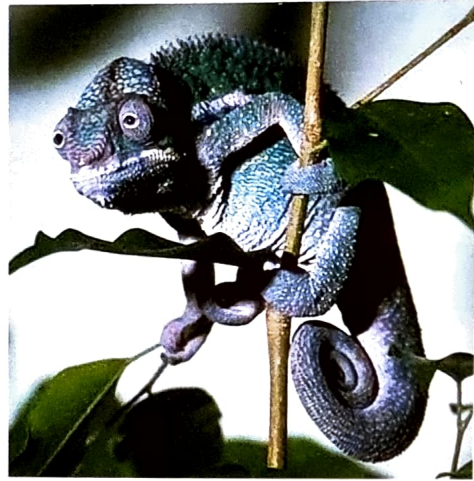

Džonas Atkinsonas Grimšou. Temzė naktį, 1880

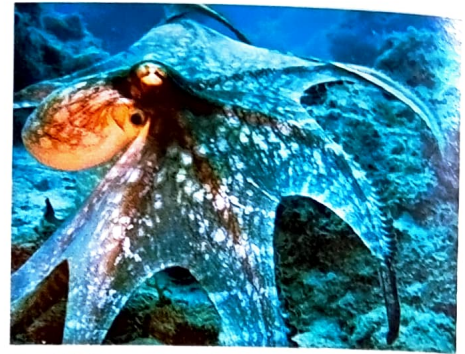

1. Pelikanas

2. Chameleonas

3. Aštuonkojis

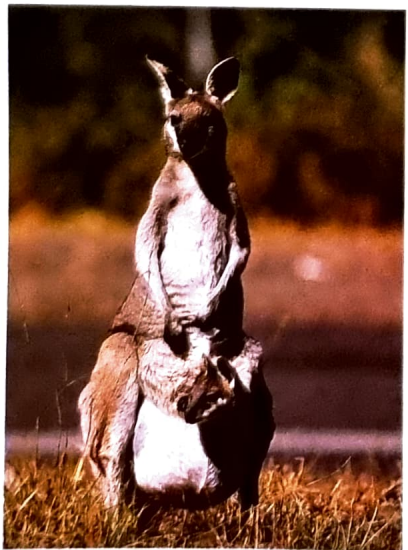
4. Dygliakiaulė

5. Skorpionas

6. Hiena

7. Kengūra

8. Raganosis

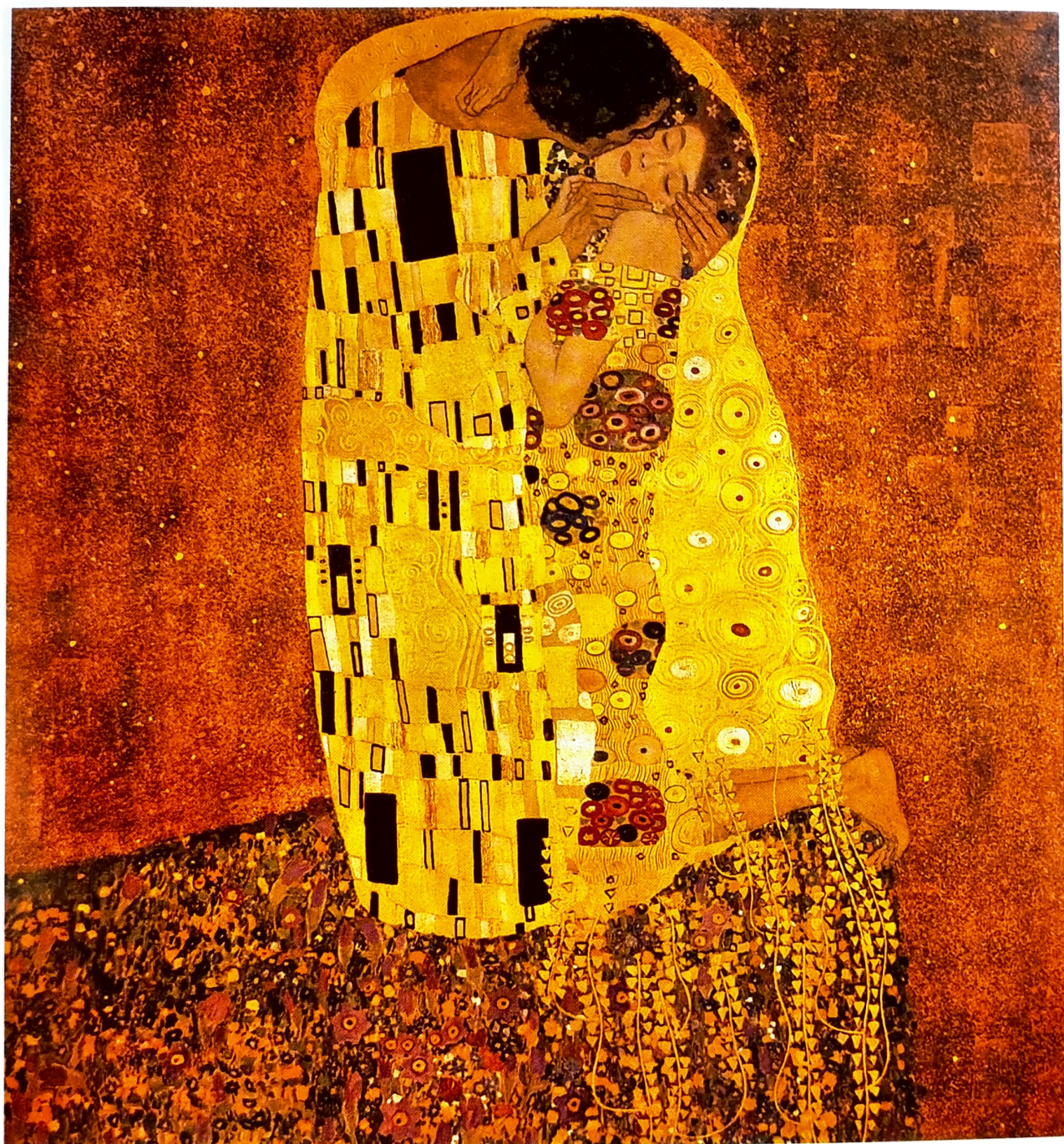
9. Jūros ežys

10. Koala

11. Flamingai

Gustavas Klimtas. Bučiny, 1907–1908

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

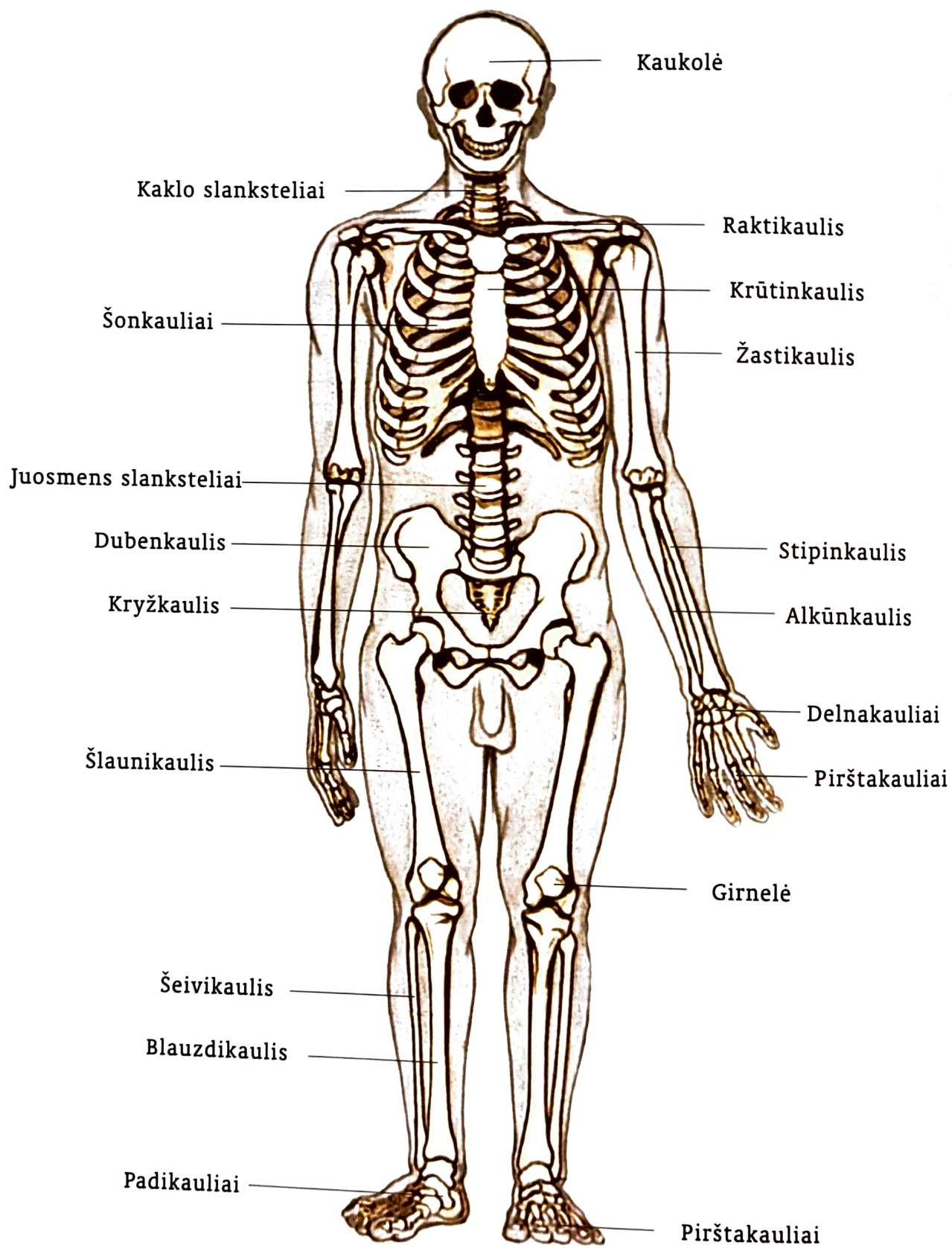

9.

Fragmentas

Žoržas Sera. Sekmadienio popietė Gran Žato saloje, 1884–1886

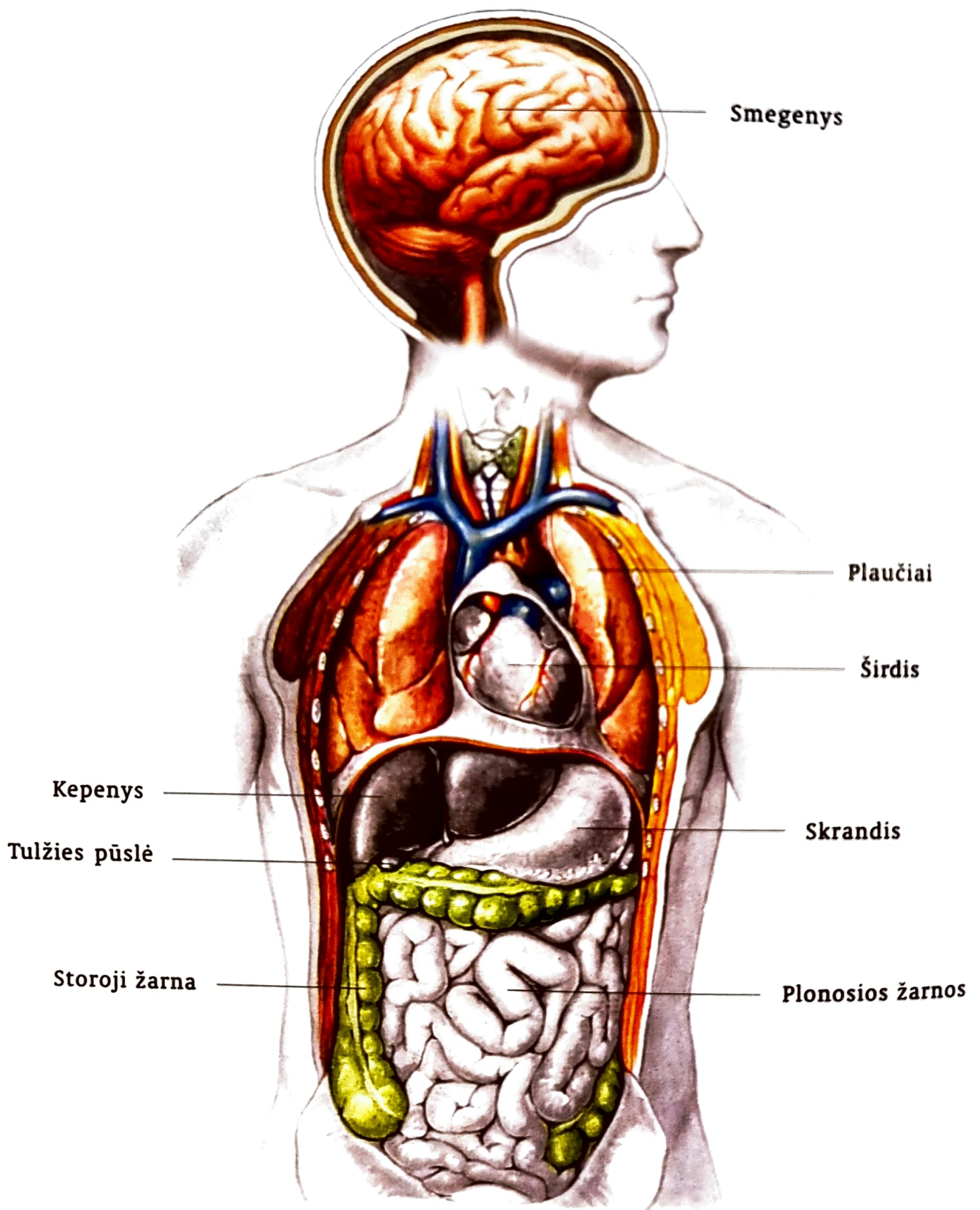

Skeletas

Sai Tvomblis. Bolsena, 1969

Žmogaus vidaus organai

Kitagava Utamaro. Īsimylėjusieji, 1788

„Filosofijos vaikams“ (*Užduočių knygos pradinukams*) tikslas – išmokyti vaikus matyti ir analizuoti tai, kas vyksta aplinkui, sklandžiai kalbėti, suprasti, ką jie patys kalba, suvokti, ką kalba kiti, logiškai, kritiškai ir kūrybiškai mąstyti. Užduotis galima atlikti tiek mokykloje per pasaulio pažinimo, etikos, gimtosios kalbos, matematikos, dailės pamokas, tiek namuose. Jas nesunkiai atliks jaunesni vaikai, jos bus naudingos ir vyresniems.

Rasa Aškinytė

FILOSOFIJA VAIKAMS

Užduočių knyga pradinukams

Dailininkė ir meninė redaktorė

Ilona Kukenytė

SL 1686. 2003 01 23. 4,7 apsk. l. l. Tiražas 3000 egz. Užsakymas 70

Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, 2600 Vilnius

Spausdino AB „Spaudos kontūrai“, Viršuliškių skg. 80, 2065 Vilnius

Vadovėlio autorė **Rasa Aškinytė** – humanitarinių mokslų (filosofijos) magistrė, edukologijos doktorantė, Vilniaus pedagoginio universiteto Etikos katedros lektorė, Vilniaus Tuskulėnų vidurinės mokyklos etikos ir filosofijos mokytoja, Edukacinio centro „Filosofija vaikams“ projektų koordinatore.

R. Aškinytė yra vadovėlio „Etika 7–9 klasėms“, mokytojo knygos „Mokykla be narkotikų“ bendraautorė, mokytojo knygos „Markas. Visuomenės tyrimas. Pilietinės visuomenės pagrindai“ (aut. M. Lipman, A. M. Sharp) vertėja.

Integruoto mokymo ciklą „Filosofija vaikams“, skirtą pradinukams, sudaro dvi knygos – **Užduočių knyga pradinukams** ir ją paaiškinanti bei papildanti **Mokytojo knyga**.

Užduočių knygos pradinukams tikslas – padėti vaikams mokytis sklandžiai kalbėti, suprasti, ką jie patys kalba, suvokti, ką kalba kiti, matyti, analizuoti ir suprasti, kas vyksta aplinkui, mokytis logiškai ir kūrybiškai mąstyti. Šioje knygoje pateiktas užduotis galite atlikti mokykloje per pasaulio pažinimo, etikos, gimtosios kalbos, matematikos, dailės pamokas arba namuose.

ISBN 9986-16-285-8

9 789986 162858

TYTO ALBA

www.tytoalba.lt